

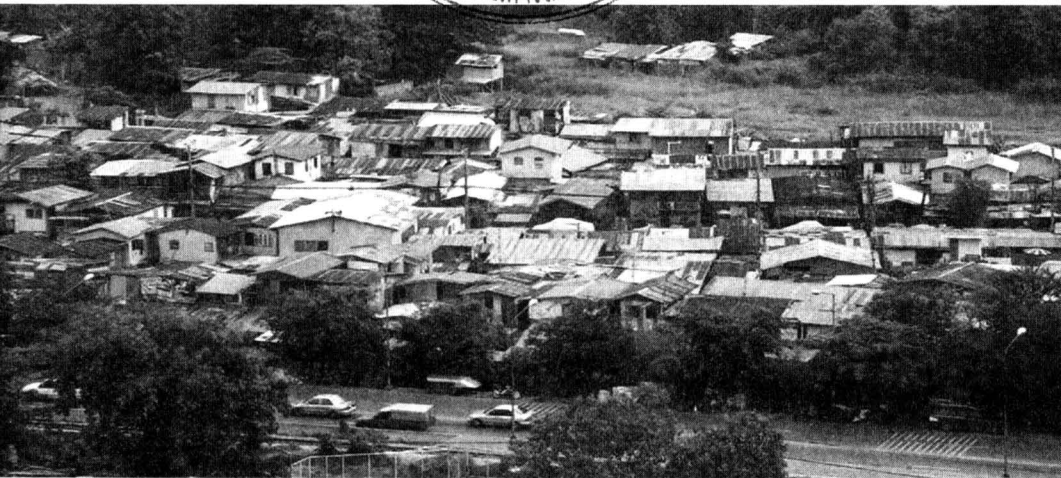
“อยู่เย็น เป็นสิทธิ”

คู่มือชาวบ้านด้านสิทธิที่อยู่อาศัย

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ห้องสมุด
“อยู่เย็นเป็นสิทธิ”
คู่มือชาวบ้านด้านสิทธิที่อยู่อาศัย
สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ISBN 974-94774-3

จำนวนพิมพ์ 2,000 เล่ม

ปรับปรุงและจัดพิมพ์ครั้งที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2549

ที่ปรึกษา อากร วงษ์สังข์ สมชาย ช่วยเกลี้ยง
เพ็ญวดี แสงจันทร์ สุทธิพงษ์ ลายทิพย์

กองบรรณาธิการ คณะอนุกรรมการเพื่อการพิจารณาศึกษาปัญหา
ความมั่นคงในที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย
คณะกรรมการการพัฒนาสังคม และความมั่นคง
ของมนุษย์ วุฒิสภา

ประสานงานต้นฉบับ ศิรดา เทียรเดช

ออกแบบปก นิตอิร ทองธีรกุล

จัดพิมพ์โดย สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
422 ถนนพญาไท (เชิงสะพานหัวช้าง)
เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330
ตู้ ปณ. 400 ปณจ. รongเมือง กรุงเทพฯ
โทรศัพท์ 0 2 2192983

Call No. : JC 605 0312 25A9 C1 2192983

Accession No. : * 74 377
1 6 ส.ป. 2556

Dated : motenetwork@nhrc.or.th

Price : 250- p:// www. nhrc.or.th

พิมพ์ที่ : หจก. มีเดีย เพรส โทร. 02-805-0239-40

คำนำ

(ในการจัดพิมพ์ โดย วุฒิสภา)

ปัจจุบันแม้รัฐบาล มีนโยบายเพื่ออยู่อาศัยสำหรับคนมีรายได้น้อย อาทิ เช่น โครงการบ้านเอื้ออาทร โครงการบ้านมั่นคง แต่คณะกรรมการการฯ ยังคงได้รับการร้องเรียนจากชุมชนจำนวนมาก ทั้งนี้เพราะภาครัฐไม่เข้าใจ ปัญหาที่แท้จริงจะแก้ไขให้ตรงจุด ส่วนชาวบ้านไม่มีข้อมูล ขาดความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหา

คู่มือฉบับนี้ เป็นความตั้งใจของ อนุกรรมการเพื่อพิจารณาศึกษา ปัญหาที่ทำกินและที่อยู่อาศัย ในกรรมาธิการการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ วุฒิสภา ซึ่งล้วนมาจากผู้คลุกคลีกับกับปัญหาสลับหรือ ชุมชนแออัดมายาวนาน จากการทำงานที่ผ่านมาเราตระหนักดีว่า กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ มีไว้เพื่อสร้างกติกาทางสังคมให้สงบสุข แต่ เมื่อกติกา ดังกล่าวไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป และกลับเป็น อุปสรรคในการแก้ไขปัญหา หน่วยงานรัฐซึ่งทำงานโดยอาศัย กฎ ระเบียบ เป็นสรณะ ขาดกลไกในการที่จะช่วยแก้ไขปัญหาให้กับผู้ยากไร้ขาดแคลน ทำให้ ต้องถูกผลักไสไปอยู่นอกเมือง หรือเป็นคนร่อนเร่ ไร้บ้าน เราจึงให้ความสำคัญ ในการให้ข้อมูล การสร้างองค์ความรู้กับชาวบ้าน เพื่อใช้เป็น เครื่องมือในการแก้ไขปัญหา และพิทักษ์สิทธิของชุมชนของตน โดยหวังเป็น อย่างยิ่งว่า คู่มือนี้จะ เป็นประโยชน์ต่อประชาชนในการแก้ไขปัญหาตนเอง โดยไม่หวังพึ่งพิงแต่หน่วยงานรัฐเพียงอย่างเดียว

ด้วยศรัทธาและเชื่อมั่นในประชาชน

นางประทีป อึ้งทรงธรรม ฮาตะ

ประธานอนุกรรมการฯ

คำนำ

(ในการจัดพิมพ์ โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ)

ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนได้มีการระบุไว้อย่างชัดเจนว่า “ สิทธิมนุษยชนนั้นถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องประกันสิ่งพื้นฐานได้แก่ อาหาร สุขภาพ การศึกษา ที่อยู่อาศัย การคุ้มครองครอบครัว ประชาธิปไตยการมีส่วนร่วม การปกครองของกฎหมาย การป้องกันการค้าทาส การทรมาน การปฏิบัติ และการลงโทษที่ขัดความเป็นมนุษย์ ” แต่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 นั้น ยังไม่ได้มีการระบุเกี่ยวกับเรื่องที่อยู่อาศัยเอาไว้อย่างชัดเจน ทำให้การดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาด้านที่อยู่อาศัยของคนจนเมือง และผู้มีรายได้น้อยในเมือง ทั้งในส่วนที่ดำเนินการโดยของภาครัฐ เช่น โครงการบ้านเอื้ออาทร โครงการบ้านมั่นคง และโครงการที่ดำเนินการโดยองค์กรชุมชนและองค์กรพัฒนาเอกชน ไม่สามารถดำเนินการให้ประสบความสำเร็จได้ตามเป้าหมาย เนื่องจากปัจจัยแวดล้อมหลายประการ อาทิ สภาพการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ ที่ส่งผลให้ความต้องการใช้ที่ดินของภาคธุรกิจขยายตัวอย่างรวดเร็ว ชุมชนต่างๆ ที่เคยอาศัยอยู่ในที่ดินรกร้างว่างเปล่าต้องถูกขับไล่ออกจากที่ดิน หรือหลายชุมชนที่เคยเช่าอยู่ในที่ดินของวัด และหน่วยงานภาครัฐ เช่น กรมธนารักษ์ กรมชลประทาน การรถไฟ และการท่าเรือ ก็ถูกยกเลิกสัญญาเช่าและถูกให้ออกจากที่ดินด้วยเช่นกัน

นอกจากนั้นนโยบายและความไม่แน่นอนทางการเมืองยังมีส่วนก่อให้เกิดความไม่มั่นคงในด้านที่อยู่อาศัยของชาวชุมชน เพราะนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของรัฐบาลแต่ละยุคสมัยมักมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ดังนั้น การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจด้านกฎหมายและสิทธิให้แก่ภาคชุมชนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

หนังสือ **“อยู่เย็นเป็นสิทธิ”** คู่มือชาวบ้านด้านสิทธิที่อยู่อาศัย เป็นการปรับปรุงรูปเล่ม และเนื้อหาบางส่วนจากหนังสือ **“คู่มือชาวบ้านด้านที่อยู่อาศัย”** ซึ่งเคยจัดพิมพ์โดย คณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาศึกษาปัญหาความมั่นคงในด้านที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย คณะกรรมการการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ วุฒิสภา ในฐานะประธานอนุกรรมการด้านสิทธิที่อยู่อาศัย คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ขอขอบคุณ คณะกรรมการการพัฒนาสังคมฯ วุฒิสภา ที่อนุญาตให้นำข้อมูลและเนื้อหาอันทรงคุณค่าเพื่อมาจัดพิมพ์เป็นหนังสือในครั้งนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือชาวบ้านฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ในกระบวนการแก้ไขปัญหาและการทำงานเพื่อส่งเสริมสิทธิในที่อยู่อาศัยของเครือข่ายชุมชนต่อไป

อาภร วงษ์สังข์

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ประธานอนุกรรมการด้านสิทธิที่อยู่อาศัย

คำแนะนำในการใช้คู่มือชาวบ้าน

คู่มือชาวบ้านฉบับนี้แบ่งเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกเพื่อเตรียมความพร้อมชุมชนที่มีปัญหาที่อยู่อาศัยโดยลำดับขั้นตอนการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ตามด้วยคำถาม-ตอบ ไขข้อข้องใจ ที่ชาวบ้านไม่รู้และอยากรู้

ส่วนที่สองเป็นแผนผังกระบวนการทางกฎหมาย รวมทั้งตัวอย่างคำฟ้อง หมายต่างๆ รวมทั้งคำถาม-ตอบ อธิบายขยายความแผนผัง เพื่อให้ชาวบ้านรับรู้และเข้าใจ โดยไม่หวาดกลัวเกินเหตุ หรือเพิกเฉยไม่ทำอะไร เมื่อต้องเกี่ยวข้องกับคดีความ และช่องทางต่างๆ ที่ชาวบ้านจะไปติดต่อขอคำแนะนำ ขอความช่วยเหลือ ทั้งจากภาครัฐ เอกชน รวมทั้งเครือข่ายชุมชน

ส่วนที่สามจะเป็นการรวบรวมหลักเกณฑ์ทางกฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี หรือกฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาด้านที่อยู่อาศัย และที่ทำกิน เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการอ้างอิงกับหน่วยงานต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาและเพื่อค้นคว้าต่อ

เนื่องจากคำถาม คำตอบ คำแนะนำ ในหนังสือ อาจมีรายละเอียดข้อเท็จจริงซึ่งแตกต่างกันไป ดังนั้น ควรติดต่อและสอบถามจากองค์กรต่างๆ ตามช่องทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว

สารบัญ

	หน้า
กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน	1
คำถาม-คำตอบยอดฮิต	11
แผนผัง โครงสร้างกระบวนการทางศาล	21
ตัวอย่าง คำฟ้อง หมายศาล หมายเรียก	30
คำถาม-คำตอบ เรื่องกระบวนการทางกฎหมาย (อธิบายแผนผัง)	37
แผนผัง ช่องทางการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย	60
ตัวอย่างหนังสือร้องเรียน	62
รายชื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	63
ภาคผนวก	79

กระบวนการเสริมสร้าง

ความเข้มแข็งให้กับชุมชน

การกระตุ้นการมีส่วนร่วมและการรวมกลุ่มในชุมชน

- * กระตุ้นให้ชาวชุมชนมีความตื่นตัวต่อปัญหา และมีความต้องการที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหาของตนเองและชุมชน
- * มีการรวมกลุ่มในชุมชน มีการเลือกตั้งคณะกรรมการชุมชน โดยคณะกรรมการชุมชนนี้มาจากกลุ่มย่อย-เซต-โซน หรือทุกภาคส่วนของชุมชน และควรมีวาระการดำรงตำแหน่งที่แน่นอน
- * คณะกรรมการชุมชนดำเนินงานโดยมีเป้าหมาย มีแผนการปฏิบัติงาน เพื่อประโยชน์สุขของชุมชน และทำงานตามมติ-ความเห็นของชาวชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ชาวชุมชนได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ
- * ควบคุมการทำงานของคณะกรรมการได้
- * มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และมีชาวชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างกว้างขวาง แนวทางของกิจกรรมมีทั้งกิจกรรมแก้ไขปัญหา และกิจกรรมการพัฒนา

การวางแผนป้องกันชุมชนจากวิกฤตการณ์การไล่รื้อ

- * กรณีชาวชุมชนทราบข่าวคราวและได้รับการยืนยันว่าจะถูกไล่ที่อย่างแน่นอน
- * กรณีชาวชุมชนได้รับคำเตือนจากเจ้าของที่ดินหรือบิรารอย่าง เป็นทางการให้รื้อถอนบ้านเรือนออกจากที่ดิน เช่น กำหนดช่วงเวลารื้อถอน ค่าตอบแทนในการรื้อถอน เป็นต้น
- * หากชาวชุมชนไม่ยอมรับเงื่อนไขหรือปฏิเสธข้อเสนอจากเจ้าของที่ดิน อาจมีการใช้กระบวนการทางกฎหมายฟ้องร้องดำเนินคดี หรือใช้อิทธิพลเข้ามาข่มขู่คุกคาม เช่น การลอบวางเพลิง การข่มขู่คุกคามผู้นำชุมชน การใช้กำลังเข้ารื้อถอนบ้านโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

* กรณีการฟ้องร้องในศาลชั้นสุดลง เข้าสู่กระบวนการบังคับคดี มีการเผชิญหน้ากัน การใช้กำลังเข้าทำลายหรือถอนบ้านเรือนตามหมายบังคับคดี

* องค์การชุมชนต้องตระหนักถึงสถานการณ์ความรุนแรง และเตรียมการแก้ไขปัญหา 2 ด้าน ทั้งมาตรการป้องกันชุมชน-ผู้นำ และเตรียมกระบวนการต่อสู้ทางกฎหมาย

การกำหนดเป้าหมายร่วมของชุมชน

* คณะกรรมการชุมชน ควรได้รับการศึกษาแนะนำถึงแนวทางการแก้ปัญหาที่ดิน โดยนำเอาประสบการณ์รูปธรรมจากชุมชนต่างๆมาเป็นตัวอย่างการเรียนรู้

* แนวทางหลักในการแก้ปัญหา ได้แก่

1) ขอเช่าหรือขอซื้อที่ดินเดิมทั้งผืน

2) ขอแบ่งปันที่ดินเดิมบางส่วน 3) ขอรับค่ารื้อถอนเป็นเงินก้อนเดียวเพื่อนำไปซื้อที่ดินใหม่

* เมื่อคณะกรรมการชุมชนชัดเจนในแนวทางแก้ไขปัญหที่ดินแล้ว นำมาสู่การทำความเข้าใจกับสมาชิกชุมชน เพื่อให้ร่วมกันตัดสินใจกำหนดแนวทางเสนอต่อเจ้าของที่ดินเพื่อหาทางออกร่วมกัน

กระบวนการเจรจาต่อรอง

* การกำหนดประเด็นเจรจาต้องกำหนดจากชาวชุมชน ไม่ใช่จากคณะกรรมการ แต่คณะกรรมการต้องแสดงบทบาทเป็นตัวแทนการเจรจา โดยยึดเอาผลประโยชน์ร่วมของชุมชนเป็นสำคัญ

* แนวทางในการเจรจาทอรองกับเจ้าของที่ดิน มีหลักดังนี้

- 1) ขอเช่า หรือขอซื้อที่ดินเดิม โดยการเจรจาทอรองค่าเช่าหรือราคาที่ดินในราคาต่ำ
- 2) ขอแบ่งปันที่ดินบางส่วนมาบริหารจัดการ โดยไม่รับค่าร้อถอน
- 3) ขอรับค่าร้อถอนเป็นเงินก้อนในนามชุมชน เพื่อนำไปซื้อที่ดินเป็นของชุมชน

* องค์กรชุมชนต้องแสดงศักยภาพเพื่อหาวิธีให้เจ้าของที่ดินหันมาใช้กระบวนการเจรจาทอรองเพื่อแก้ไขปัญหา แทนที่การเผชิญหน้าด้วยความรุนแรง

* การเจรจาทอรอง ควรยกประเด็นที่ตกลงกันได้ง่ายขึ้นมาเจรจาก่อน แล้วค่อยๆ นำเข้าสู่ประเด็นสำคัญ มีการบันทึกผลการเจรจา ควรมีสักขีพยานหรือคนกลางคอยช่วยเหลือไกล่เกลี่ย

การประสานงานกับองค์กรหรือหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องและเตรียมความพร้อม

* ชุมชนควรทำความเข้าใจว่า ปัญหาหลายอย่างของชุมชน ไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายได้โดยลำพัง จำเป็นต้องสร้างกลไกการประสานงานเพื่อเชื่อมโยงการช่วยเหลือเกื้อหนุนจากองค์กรภาคีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์กรเครือข่ายชุมชน องค์กรเอกชน หน่วยงานภาครัฐ เป็นต้น

* องค์กรชุมชนเป็นกลไกที่สำคัญในการรวบรวมและนำเสนอปัญหาต่างๆของชุมชนต่อองค์กรหรือหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง และประสานความร่วมมือ

* ปัญหาของชุมชนบางเรื่องมีนัยสำคัญทางด้านนโยบาย หรืออาจเป็นปัญหาร่วมของหลายชุมชน เฉพาะพลังขององค์กรชุมชนเดียวอาจไม่มีศักยภาพเพียงพอ มีความจำเป็นต้องประสานความร่วมมือกับองค์กรเครือข่ายชุมชน เช่น เครือข่ายชุมชนเชิงพื้นที่ เครือข่ายความร่วมมือในประเด็นปัญหา หรือเครือข่ายองค์กรชุมชนที่ทำงานเชิงนโยบาย เป็นต้น

การพัฒนาบุคลากร

* องค์กรชุมชนเป็นส่วนสำคัญในการสร้างกิจกรรมสร้างเวทีของการเสริมสร้างประสบการณ์การทำงาน และการพัฒนาศักยภาพของชาวชุมชน ทั้งด้านความคิด จิตสำนึก ทักษะ ความสามารถ และบุคลิกภาพแบบประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง

* เสริมสร้างโอกาสให้ชาวชุมชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร รับรู้ทางด้านนโยบาย งบประมาณ รวมทั้งกฎหมาย-ระเบียบต่างๆของรัฐ เพื่อให้ชาวชุมชนได้ตระหนักในสิทธิและหน้าที่ทางสังคม

* การสร้างความรู้ความเข้าใจทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยจำแนกออกได้ 2 ระดับ คือ การอบรมกฎหมายทั่วไปหรือกฎหมายพื้นฐาน และการอบรมกฎหมายเฉพาะด้านหรือกฎหมายที่ลึกลงไป เน้นในรายละเอียดทางกฎหมายแต่ละเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชาวชุมชน

การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์-การจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์

* การรวมกลุ่มออมทรัพย์ เป็นพัฒนาการรวมคน รวมเงิน เพื่อการพึ่งตนเองของชาวชุมชน เช่น การออมทรัพย์เพื่อที่อยู่อาศัย เพื่อกู้ยืมเงินหมุนเวียน เพื่อสวัสดิการครอบครัว เพื่อเป็นการศึกษาของเยาวชน และเพื่อพัฒนาอาชีพ เป็นต้น

คู่มือชาวบ้านด้านที่อยู่อาศัย

* การรวมรวมสมาชิกชุมชนที่เดือดร้อนเข้าด้วยกัน มีเป้าหมายเพื่อที่อยู่อาศัย โดยมีการออมเงินเป็นกิจกรรมพื้นฐาน

* จัดระบบกลุ่ม ร่วมกันกำหนดข้อปฏิบัติและคุณสมบัติของสมาชิก

* จัดอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในกระบวนการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยแก่สมาชิก

* สหกรณ์ชุมชน หมายถึงสหกรณ์เคหสถาน ซึ่งเป็นสหกรณ์ประเภทบริการ หรือสหกรณ์เครดิตยูเนียนซึ่งเป็นสหกรณ์ประเภทออมทรัพย์ ซึ่งได้จัดตั้งขึ้นเป็นองค์กรนิติบุคคลของชุมชน โดยมีพระราชบัญญัติสหกรณ์ให้การรับรอง

* การนำกลุ่มออมทรัพย์ไปจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ เป็นทางเลือกในการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง ดำเนินการจัดตั้งและบริหารจัดการโดยชาวชุมชนเอง เพื่อวัตถุประสงค์ในการแก้ไขปัญหาด้านที่อยู่อาศัย และการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ-สังคมของชุมชน

สหกรณ์ชุมชนเพื่อที่อยู่อาศัย

* เป็นการแก้ปัญหาด้านที่อยู่อาศัย ควรให้ชาวชุมชนได้มีส่วนร่วมกำหนดทางเลือก และบริหารจัดการ

* ที่อยู่อาศัยของชาวชุมชนไม่ควรห่างไกลจากที่ตั้งชุมชนเดิม มีแหล่งงานหรือสถานประกอบอาชีพได้

* การบริหารจัดการโครงการที่ดินใหม่ ไม่ควรแสวงหากำไรจากชาวชุมชน เพราะเป็นโครงการพัฒนาไม่ใช่โครงการจัดสรรเชิงธุรกิจ

* แก้ปัญหาที่อยู่อาศัยไปพร้อมกับการสร้างจิตสำนึก การพัฒนาคน สร้างค่านิยมรักถิ่นฐาน ปลูกฝังวัฒนธรรมประเพณีการอยู่ร่วมกันในชุมชน เพื่อป้องกันการขายสิทธิ์

* คนอยู่คู่กับชุมชน ควรพัฒนาคนและชุมชนให้ครบทุกด้านและอย่างยั่งยืน

กระบวนการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยโดยสหกรณ์ชุมชน

* สหกรณ์ชุมชน เป็นองค์กรจัดการโดยแสวงหาที่ดินที่เหมาะสมกับการตั้งถิ่นฐานใหม่ของสมาชิก คือ ราคาไม่แพง การคมนาคมสะดวก ใกล้แหล่งงาน ใกล้สถานศึกษา เพื่อให้สมาชิกได้ตัดสินใจเลือก

* สหกรณ์ชุมชนติดต่อกับสถาบันการเงินของรัฐ เพื่อกู้ยืมเงิน บางส่วนสมทบกับเงินออมทรัพย์ของสมาชิกในการซื้อที่ดินแห่งใหม่

* สหกรณ์ชุมชนดำเนินการปรับปรุงที่ดินใหม่ โดยประสานงานกับองค์กรและหน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบ

* การรับผิดชอบต่อสถาบันการเงินที่กู้ยืม สหกรณ์จะทำหน้าที่รวบรวมเงินชำระคืนจากสมาชิกเพื่อชำระหนี้กับสถาบันการเงิน

การสร้างฐานข้อมูลและสื่อสารกับสังคม

* ชุมชนที่อยู่ในข่ายถูกไล่รื้อ โดยส่วนใหญ่มีอายุ 10 ปีขึ้นไป ชุมชนเหล่านี้มีประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน มีวัฒนธรรมชุมชน ความสัมพันธ์ของผู้อยู่ในชุมชน และความสัมพันธ์กับสังคมเมืองรอบข้างมาช้านาน เมื่อเมืองขยายความเจริญเติบโต ความจำเป็นในการใช้ที่ดินมีมากและสูงค่าขึ้นตามกลไกการตลาด ภาวะนี้ได้เบียดขับชุมชนออกนอกขอบของสังคม กลายเป็นชุมชนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ผู้มีชาวบ้านต้นที่อยู่อาศัย

* องค์กรชุมชนควรรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของชุมชน เช่น ประวัติชุมชน สภาพทั่วไป เศรษฐกิจสังคมของชุมชน และข้อมูลในประเด็นเชิงคุณค่าของชุมชนต่อสังคมเมืองเพื่อเผยแพร่

* องค์กรชุมชนมีบทบาทสำคัญในการสื่อสารต่อสังคมถึงความชอบธรรมทางสังคมต่อการดำรงอยู่ การต่อสู้ในสิทธิที่อยู่อาศัยของชาวชุมชน เพื่อให้สังคมมีความเข้าใจ มีทัศนคติที่ดี และมองเห็นคุณค่าของชาวชุมชน

๖๘
๖๐๖
๑๑๑
๒๕๕๙
๘.๑

ศูนย์สารสนเทศสิทธิมนุษยชน **อยู่เย็นเป็นสุข 11**
สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ถาม - ตอบ

ยอดฮิต

1. มีผู้ข่มขู่ให้ออกจากที่ดินซึ่งไม่มีรัฐตราเป็นเจ้าของ ควรทำอย่างไร

ขอดูหนังสือแจ้งการขับไล่ซึ่งต้องมีชื่อเจ้าของที่ดิน แล้วถามจากสำนักงานที่ดิน หรือที่ดินข้างเคียง

2. ถ้าเจ้าของที่ดินทิ้งอะไรไว้ส่งตัวแทนมาเจรจา ควรเจรจาด้วยหรือไม่

ควร เพื่อรู้ข้อเสนอดี แต่ไม่ควรรีบสรุป เพราะตัวแทนตัดสินใจไม่ได้ ทางที่ดีควรคุยกับเจ้าของโดยตรง

3. เมื่อเจรจากับเจ้าของที่ดินแล้วควรทำสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่

ควร และต้องมีสักขีพยานทั้งขณะเจรจาและตอนทำสัญญาด้วย

4. ถ้าเจ้าของที่ดินทำผิดข้อตกลงในสัญญา

ถ้าเจ้าของที่ดินนำคดีฟ้องศาลชาวบ้านสามารถนำสัญญาที่ตกลงกันยกเป็นข้อต่อสู้ในศาลได้

ถ้าเจ้าของที่ดินทำร้ายชาวบ้าน ก็สามารถแจ้งความดำเนินคดีกับเจ้าของที่ดินได้

5. ถ้าตำรวจไม่รับแจ้งความ ทำอย่างไรดี

ร้องเรียนผู้บังคับบัญชา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน, วุฒิสภา หรือ สภาผู้แทนราษฎร

6. ถูกแจ้งข้อหาบุกรุกโดยเจ้าของที่ฟ้องคดีเองโดยไม่โต้แจ้งความร้องทุกข์ไว้ เจ้าของที่ทำได้หรือไม่

ได้ แต่ศาลจะได้สอบสวนมูลฟ้องหาผลความผิดก่อน ชาวบ้านผู้ถูกฟ้อง
ควรเตรียมหาทนายไปศาลด้วย

7. ถ้าถูกแจ้งความดำเนินคดีควรทำอย่างไร

ดูหมายเรียก แล้วรีบปรึกษาทนายความ ให้ญาติไปสอบถามตำรวจ
เจ้าของคดีว่าต้องประกันตัวหรือไม่ ต้องเตรียมหลักทรัพย์ให้พร้อมควรจะทำ
หนังสือแจ้งเหตุขัดข้องที่ไม่สามารถไปรายงานตัว

8. ส.ก., ส.ว. มีสิทธิประกันตัวหรือไม่

มี แต่อยู่ในดุลยพินิจของศาลและวงเงินประกันขึ้นอยู่กับตำแหน่ง
ซึ่งจะต่างกันออกไป

9. กรณีผู้ให้เช่าที่ดินเสียชีวิตชาวบ้านจะขอต่อสัญญาเช่ากับทายาทเจ้าของ ที่ดินได้หรือไม่

ผู้เช่ามีสิทธิตามสัญญาที่ทำไว้เดิม แต่ถ้าหมดสัญญาแล้วก็ขึ้นอยู่กับผู้ให้เช่า

10. หากสัญญาเช่าหมดอายุ แต่ผู้แทนเจ้าของที่ยังรับค่าเช่าอยู่ ถือว่ายังมี สัญญาเช่าอยู่หรือไม่

ถือเป็นการให้เช่าโดยไม่กำหนดระยะเวลา จะบอกเลิกเมื่อไรก็ได้

11. กรณีมีสัญญาเช่าเดิมแต่ไม่ต่อสัญญา เจ็บวงที่ดินจะฟ้องขับหากฎได้หรือไม่

ไม่ได้เพราะเจ้าของที่ดินยินยอมให้เข้ามาอยู่จึงไม่เป็นการบุกรุกซึ่งมีโทษปรับหรือจำคุก แต่จะเป็นการละเมิด ซึ่งชาวบ้านอาจถูกดำเนินการทางแพ่งได้

12. การฟ้องคดีแพ่ง ต่อบ้านขึ้นศาลที่ไหน

ที่ดินที่เช่าหรือบ้านที่เช่าอยู่ที่ไหน ฟ้องที่ศาลจังหวัดนั้น

13. กรณีถูกฟ้องขับไล่เป็นคดีแพ่ง แล้วมีหมายศาลมา ควรไปหรือไม่

ต้องไป ถ้าไม่ไป จะถูกพิจารณาคดีฝ่ายเดียว ไม่มีสิทธินำพยานไปเบิกความต่อศาล อาจทำให้ฝ่ายโจทก์ชนะคดี และบังคับคดีกับที่พิพาทได้โดยที่ชาวบ้านยังไม่ได้ต่อสู้คดี

14. กรณีไม่ได้ไปศาลตามหมายศาล แล้วถูกศาลบังคับคดีไปฝ่ายเดียวควรทำอย่างไร

ขอให้ศาลพิจารณาคดีใหม่โดยมีเหตุผล คือ ไม่ทราบว่ามี การฟ้อง ไม่ได้รับหมาย (ต้องเป็นความจริง) หรือมีข้อเท็จจริงใหม่หรือข้อโต้แย้งใหม่ที่จะทำให้ชนะคดี

15. การขอลูกเลิกการบังคับคดี กำเมื่อไรและอย่างไร

ทำหลังจากศาลชั้นต้นพิพากษาและมีคำสั่งบังคับคดี โดยทำคำขอลูกเลิกพร้อมกับอุทธรณ์คดีภายใน 30 นับจากศาลมีคำพิพากษา

16. ตติบุกรุกอยู่ระหว่างดำเนินคดีในศาลอาญา ถ้าคู่ความตกลงกันได้ ตติ อาญาจะระงับหรือไม่

ถ้าเป็นความผิดที่ย่อมความกันได้ เจ้าของที่ดินที่เป็นผู้เสียหาย หรือเป็นโจทก์ฟ้องคดีแก่ศาลไม่ตั้งใจเอาความคดีอาญาก็ระงับ แต่ถ้าเป็น ความผิดฐานบุกรุกที่ย่อมความไม่ได้ คดีอาญาก็ไม่ระงับ แต่อาจเป็นเหตุให้ศาล ลงโทษสถานเบาที่สุดได้

17. ชุมชนจะขอซื้อที่ดินของรัฐได้หรือไม่

ปกติไม่ได้ แต่บางกรณีรัฐอาจให้เช่า เช่าซื้อ หรือขายได้ ทั้งนี้ตาม กฎหมายกำหนด (ดูภาคผนวก)

18. ที่ดินของรัฐโดยตรงปรักษิติหรือไม่

ไม่ได้ ไม่ว่าจะครอบครองนานกี่ปี จะทำได้ต่อเมื่อเป็นที่ของเอกชน

19. การครอบครองปรักษิติ ต้องมีองค์ประกอบอะไรบ้าง

เจตนาเป็นเจ้าของ สงบเปิดเผย ต่อเนื่อง 10 ปี และจะต้องร้องขอ ต่อศาล

20. ถ้าขงมิได้ยื่นขอต่อศาล จะยกการครอบครองปรักษิติ เป็นข้อต่อสู้ได้ หรือไม่

ได้ และต้องพิสูจน์การครอบครอง

21. กรณีที่ชาวบ้านทำสัญญาเช่าแต่เจ้าบวงที่ไม่เก็บค่าเช่า สัญญาเป็นโมฆะหรือไม่

ไม่เป็นโมฆะ เพียงแต่เจ้าของที่ดินสละสิทธิการเก็บค่าเช่า (กรณีนี้อาจมีผู้ที่อ้างว่าเป็นเจ้าของที่มาของให้ทำสัญญาไว้เพื่อเป็นเครื่องมืออ้างสิทธิเหนือที่ดิน และป้องกันการครอบครองปรักษ์)

22. สัญญาเช่าที่เป็นโมฆะมีได้กรณีใดบ้าง

สัญญาเช่าที่ทำโดยมีวัตถุประสงค์การเช่าที่ผิดกฎหมาย หรือ ขัดต่อความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายถูกบังคับโดยผิดกฎหมายให้ทำสัญญา

23. ถ้าถูกฟ้องขับไล่ ศาลพิพากษาแล้ว เจ้าบวงที่ดินนำเจ้าพนักงานที่ดินมารื้อบ้าน ควรทำอย่างไร

การบังคับคดีตามหมายศาล ต้องมีการปิดประกาศแจ้งให้ผู้ที่ไม่ใช่บริวารของผู้ถูกฟ้องโต้แย้งสิทธิภายใน 8 วัน ถ้าไม่ได้แย้ง จะถือว่าเป็นบริวารถูกบังคับให้ออกจากที่ดินหรือถูกรื้อถอนบ้านได้ การโต้แย้งภายในกำหนด เจ้าพนักงานบังคับคดีจะรื้อถอนไม่ได้ทันที ต้องผ่านกระบวนการพิจารณาของศาลก่อน

24. หากมีเจ้าพนักงานมาส่งหมาย

ให้สอบถามผู้ที่นำมาส่งว่าเป็นเอกสารอะไร อย่าตกใจหรือทำลายเอกสารเด็ดขาด ควรนำมาอ่านหรือให้ผู้รู้กฎหมายอ่านเสียก่อน ถ้าเป็น

หมายเรียกคดีแพ่งสามัญ หากเซ็นรับต้องยื่นคำให้การภายใน 15 วัน หากไม่เซ็นรับต้องยื่นคำให้การภายใน 30 วัน ถ้าไม่เซ็นรับ ผู้นำส่งจะปิด หรือวางเอกสารไว้หากเป็นคดีมีโนสาเร่ รับหรือไม่รับ ก็ต้องยื่นคำให้การ ในวันพิจารณา นัดแรก หากเป็นหนังสือหรือหมายอย่างอื่นให้รีบปรึกษา ทนายความ

25. ชาวบ้านทำร้ายคนงาน หรือเจ้าพนักงานบังคับคดี ที่มาทำการริ่ถอน ตามคำสั่งศาลมีความผิดหรือไม่

หากทำร้ายคนงานที่มา รื้อถอน ฝังฐานทำร้ายร่างกายบุคคล ธรรมดา หากทำร้ายเจ้าพนักงาน ฝังฐานขัดขวางเจ้าพนักงานในการบังคับคดี (โทษจะหนักขึ้น)

26. ใต้สวนมูลฟ้อง ตีอะไร

คือ กระบวนพิจารณาของศาลที่มุ่งค้นหามูลความผิด หากผล ของการใต้สวนเห็นว่าไม่มีมูลความผิด ศาลจะประทับรับฟ้อง หากเห็นว่าไม่มีมูล ศาลก็จะยกฟ้อง

27. คดีดำกบิตคดีแดงต่างกบียว่างไร

คดีดำคือคดีที่ยังไม่รู้ผลของคดี ว่าแพ้หรือชนะอย่างไร คดีแดง คือคดีศาลพิพากษาแล้ว

28. อย่างไรจึงเรียกว่าเป็นบริวารของพัวอยู่อาศัย

คือบุคคลที่อยู่ในบ้านหรือที่ดินโดยอาศัยสิทธิของผู้ครอบครอง ส่วนผู้ที่ไม่ใช่บริวาร คือบุคคลที่อยู่อาศัยโดยอาศัยสิทธิต่างหากจากผู้เช่าหรือผู้ครอบครองสถานที่เช่า

29. ทางจำเป็นกับภาระจำยอม แตกต่างกันอย่างไร

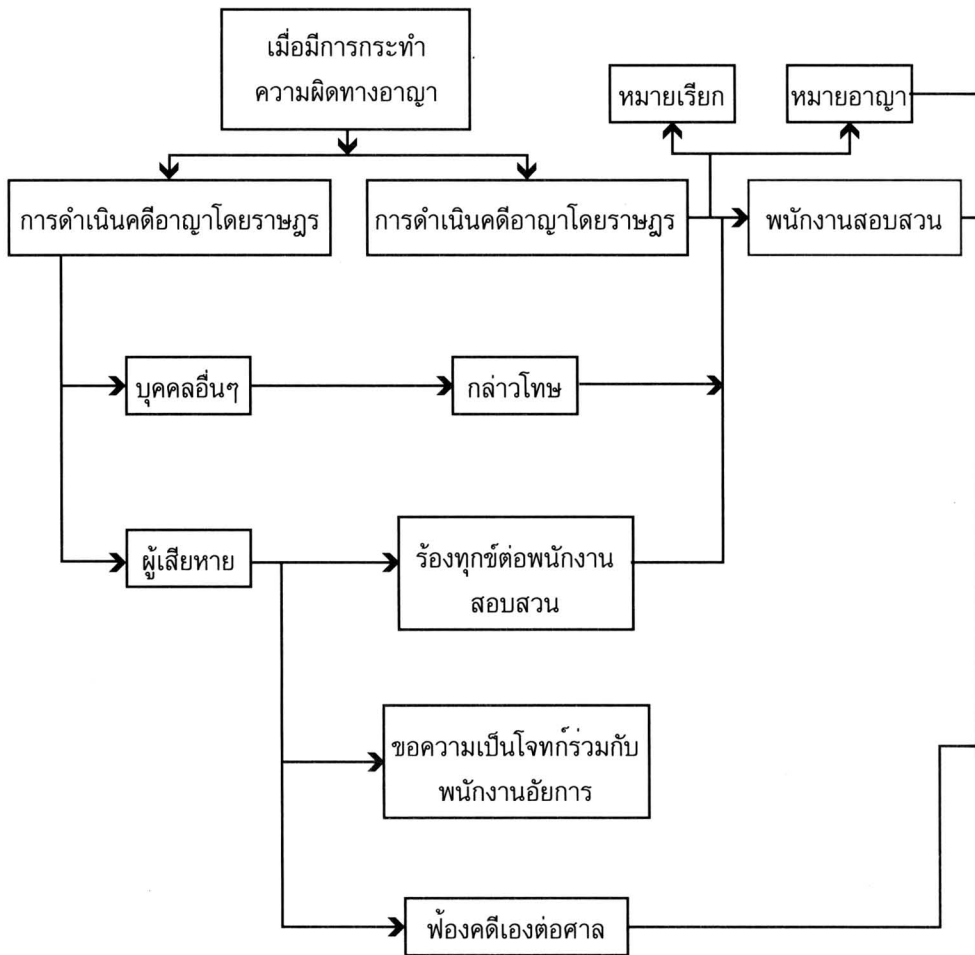
“ทางจำเป็น” คือ ทางที่เจ้าของที่ดินแปลงที่เป็นที่ดินติดต่อกัน ไม่มีทางออกสู่ทางสาธารณะ ใช้สิทธิบังคับที่ดินข้างเคียงเพื่อให้ยอมเปิดทางออกสู่ทางสาธารณะที่ใกล้ที่สุด โดยต้องเสียค่าตอบแทน

“ภาระจำยอม” คือ ทางที่เจ้าของที่ดินแปลงหนึ่ง ยอมรับภาระในที่ดินของตนให้ใช้เป็นทางหรือถนนให้เจ้าของที่ดินอีกแปลงหนึ่งใช้เป็นทางผ่านเข้าออก ทางภาระจำยอมอาจเกิดขึ้นโดยอายุความ คือมีการใช้ทางนั้นเข้าออกต่อเนื่องกัน 10 ปี หรือโดยการทำนิติกรรมสัญญาผูกพันกัน

๖๖ พนพังกระบวนกรทงกฏทมย

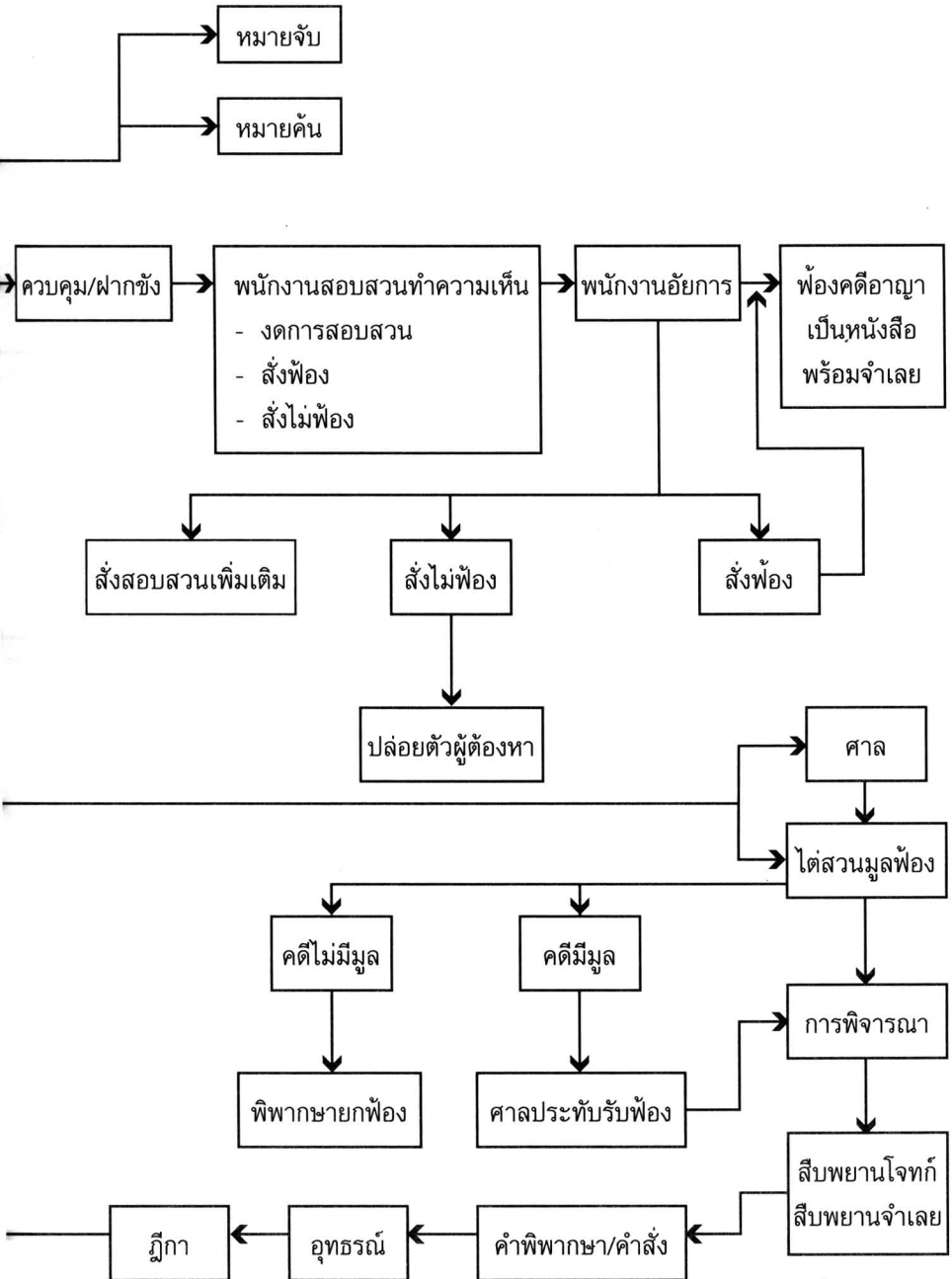
และเอกสารเกียวข้อง

แผนผังแสดงภาพรวมกระบวนการทางกฎหมายในคดีอาญา

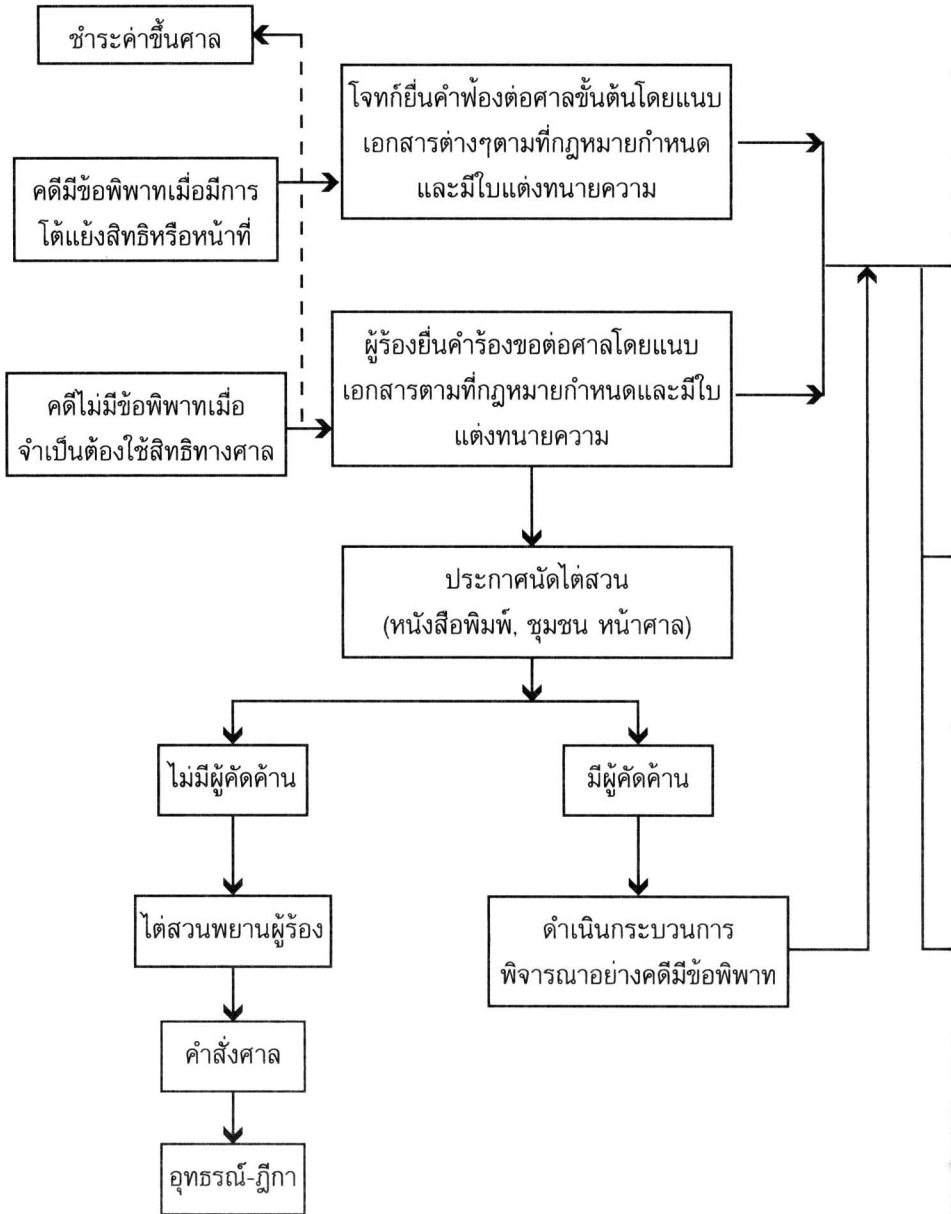

อภัยโทษ เปลี่ยนโทษหนักเป็นเบา และลดโทษ

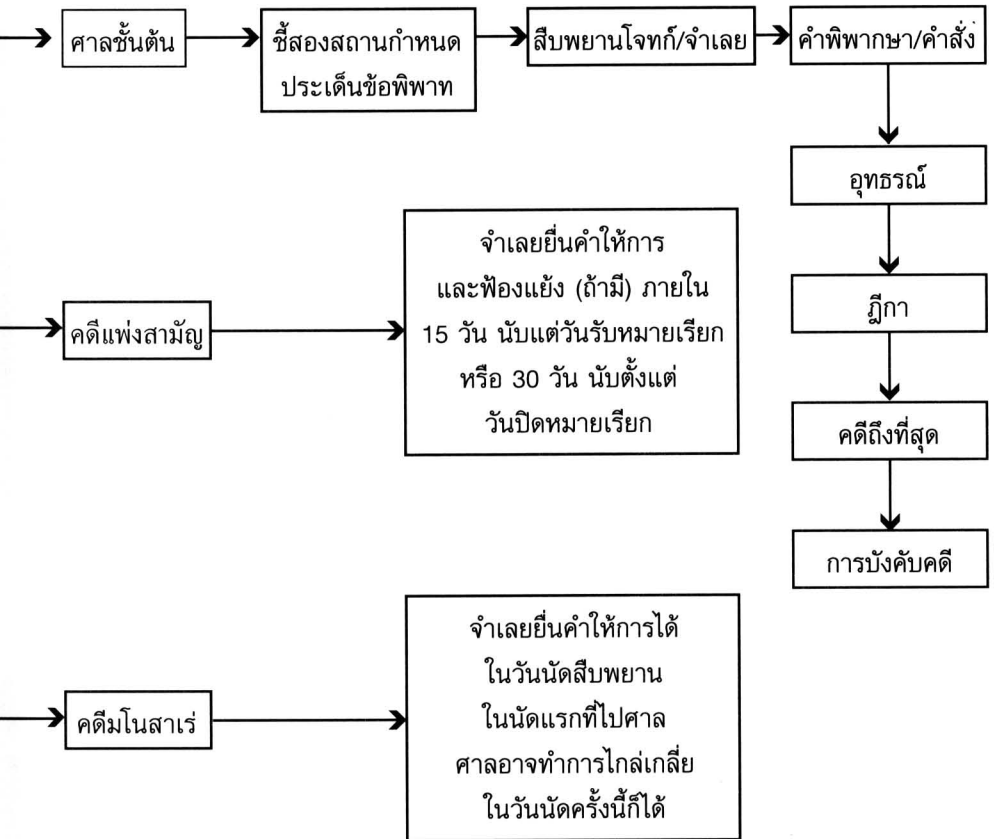
การบังคับตามคำพิพากษา

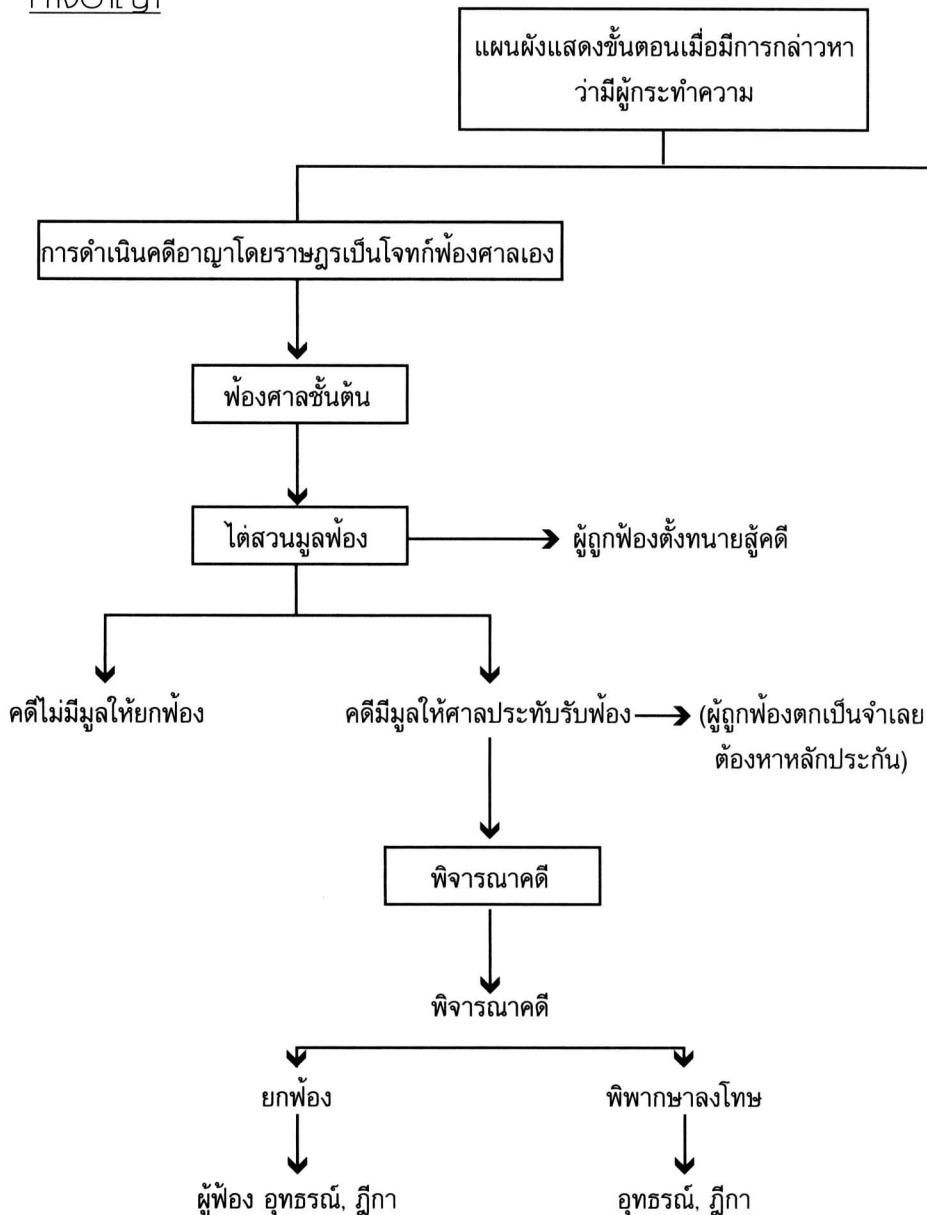
แผนผังแสดงภาพรวมกระบวนการทางกฎหมายในคดีแพ่ง

คู่มือชาวบ้านด้านที่อยู่อาศัย

แผนผังแสดงขั้นตอนเมื่อมีการกล่าวหาว่ามีผู้กระทำความผิดทางอาญา

การดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ, ผู้เสียหายร้องทุกข์หรือมีผู้กล่าวโทษ

พนักงานสอบสวน

สืบสวน-สอบสวนคดี
มีมูล, ผู้ถูกกล่าวหาตกเป็น
ผู้ต้องหา (หาหลักประกัน)

สั่งไม่ฟ้อง

สั่งฟ้อง

พนักงานอัยการ

(หาหลักประกัน)

สั่งไม่ฟ้อง

สั่งฟ้อง

ศาล

(หาหลักประกัน)

พิจารณาคดี

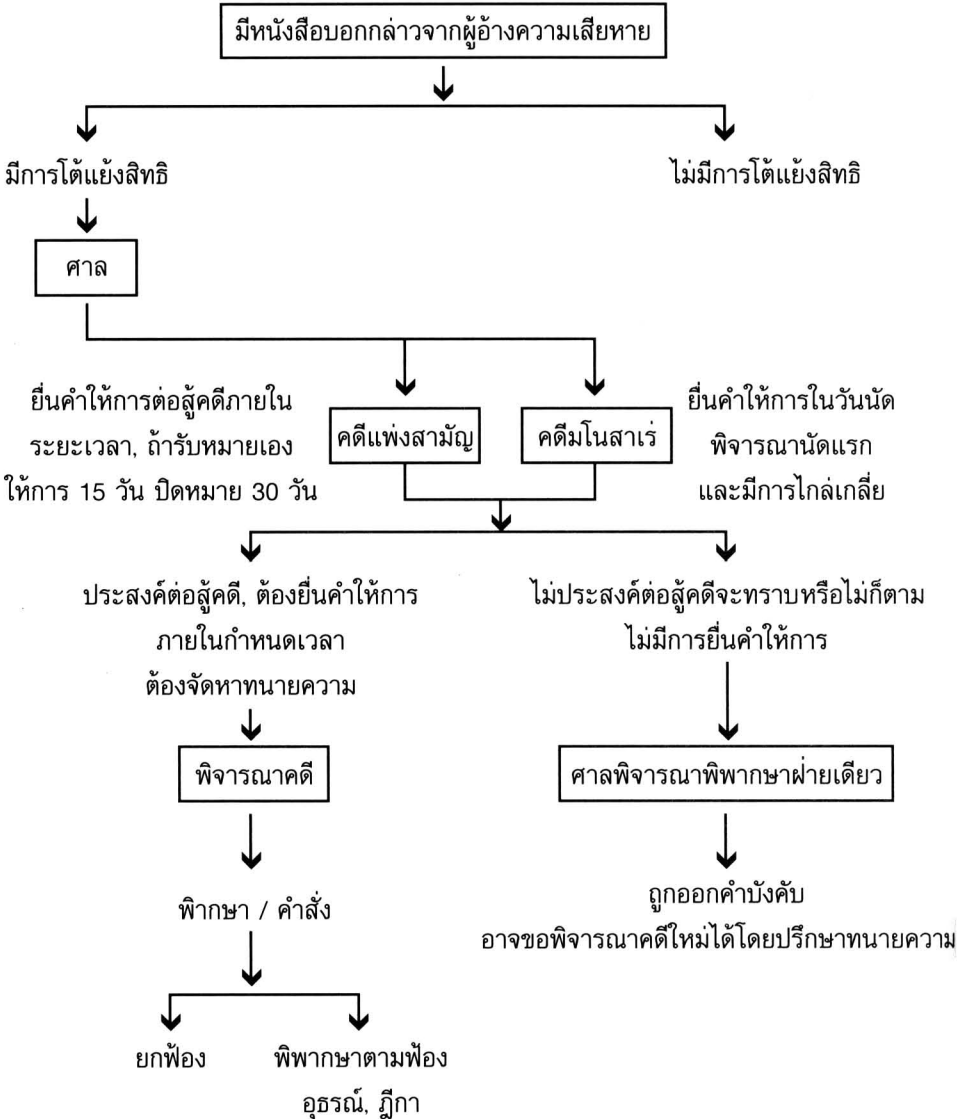
ยกฟ้อง

พิพากษาลงโทษ

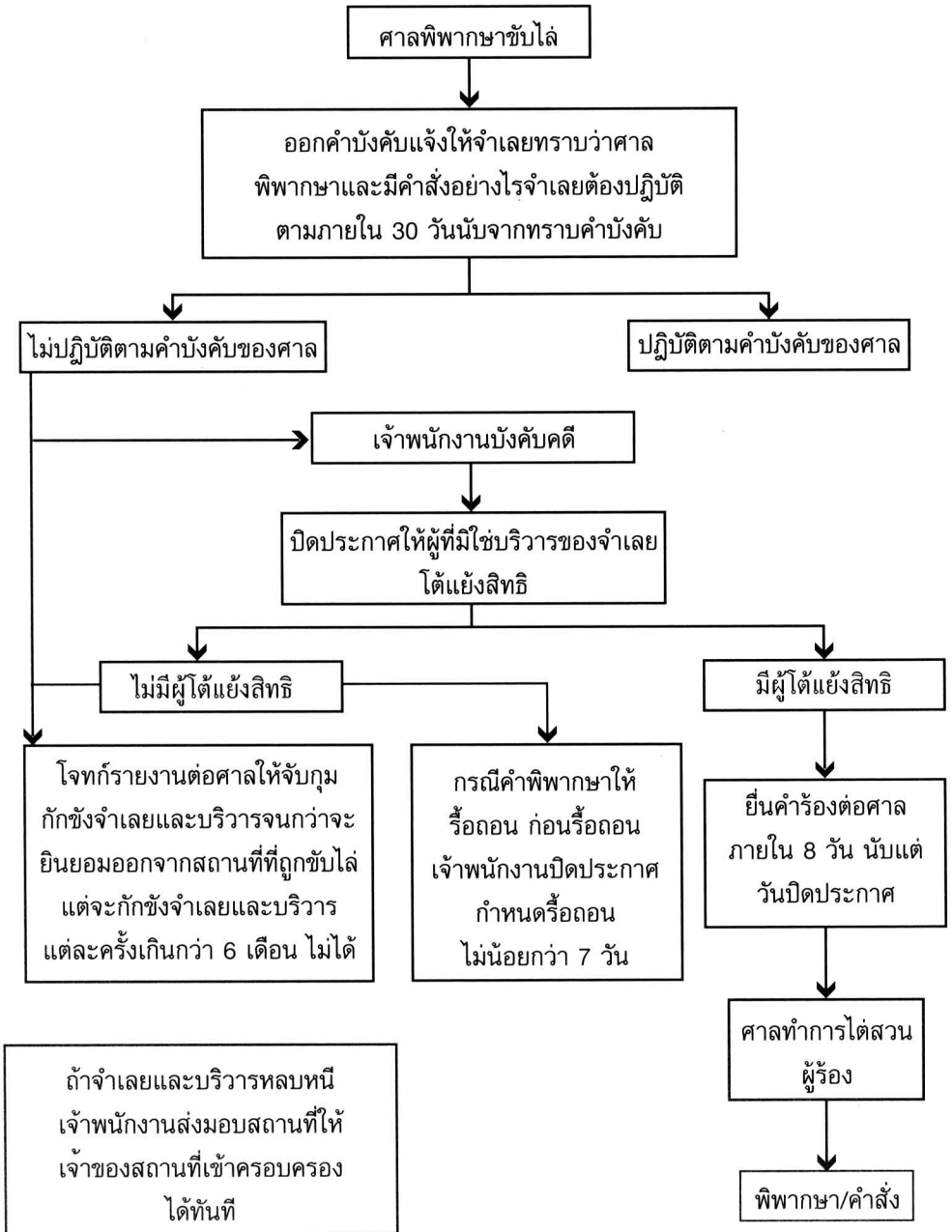
อัยการ, อุทธรณ์, ฎีกา

อุทธรณ์, ฎีกา

แผนผังแสดงขั้นตอนการดำเนินคดีแพ่ง

แผนผังแสดงภาพรวมการบังคับคดีข้อใดตามคำพิพากษา

ตัวอย่างหมายเรียกคดีแพ่งสามัญ

(๑๓)

หมายเรียก
คดีแพ่งสามัญ

สำหรับศาลใช้

คดีหมายเลขคดีที่ _____ /๒๕ 49

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาล จังหวัดสมุทรปราการ

วันที่ 10 เดือน มกราคม พุทธศักราช ๒๕ 49

ความแห่ง

ระหว่าง { นายกล้า รัชชาติ โจทก์
 นายบุญเบิก รัชฉันทน์ จำเลย

หมายถึง นายบุญเบิก รัชฉันทน์
 จำเลย

ด้วยโจทก์ได้ยื่นฟ้องจำเลยต่อศาลนี้ มีข้อความตามอำนาจที่ฟ้องซึ่งได้ส่งมาให้ทราบ
 พร้อมกับหมายนี้แล้ว

เพราะฉะนั้น โจทก์นำคำให้การแก้คดียื่นต่อศาลภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับ
 หมายหรือถือว่าได้รับหมายนี้

ผู้พิพากษา

รับหมายวันที่ _____
 ปิดหมายวันที่ _____
 ผู้ส่ง _____

(พฉิก)

ตัวอย่างประกาศเจ้าพนักงานบังคับคดี

คดีหมายเลขคดีที่ / ๒๕
คดีหมายเลขแดงที่ 05459 / ๒๕ 44
ศาล แห่ง

ประกาศเจ้าพนักงานบังคับคดี

กองอัยการพิเศษ กรมบังคับคดี

วันที่ 26 ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕ 48

ระหว่าง { โจทก์
..... จำเลย

เจ้าพนักงานบังคับคดี กองอัยการพิเศษ ขอประกาศให้ทราบทั่วกันว่า
ศาล ได้มีหมายบังคับคดี ให้
.....
.....

จึงประกาศให้ผู้ที่ยังไม่ไต่สวนของ
ยื่นคำร้องแสดงอำนาจพิเศษต่อศาลภายในกำหนดเวลา ๘ วัน นับแต่วันที่ปิดประกาศ
มิฉะนั้นจะถือว่าเป็นบริวารของ และเจ้าพนักงานบังคับคดีจะดำเนินการ
บังคับคดีตามกฎหมายต่อไป

..... นิติกรเจ้าของสำนวน
โทร 0-2881-4999 ต่อ 3101 - 3104

คำเตือน ผู้ใด ผิด, ดอน, หรือทำลายประกาศนี้หรือกระดาศเลขหมายหรือตราที่ประทับไว้โดยมิได้รับ
อนุญาตจากเจ้าพนักงานบังคับคดี มีความผิดตามกฎหมายอาญาอาชญาอาชญาจตุลงโทษจำคุก

ตัวอย่างหมายเรียกผู้ต้องหาของกรมตำรวจ

หมายเรียกผู้ต้องหา ครั้งที่ ๑

กรมตำรวจ

สน. สุวินทวงศ์

ออกหมายเมื่อวันที่ 28 เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๑ เวลา 46

ความอาญา

สำนักงาน ทต.หนองจอก ผู้กล่าวหา ผู้ต้องหา

คดีความเรื่อง

อาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช ๒๕๐๑ มาตรา ๕๒

หมายมาดี ตำบลดำเนินทราย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

บ้านเลขที่ ถนน ตำบล อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

ผู้ให้หมาย บ้านถนน อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

อำเภอ หนองจอก กรุงเทพมหานคร

ด้วยเหตุที่ท่านต้องทราบว่า บุกสร้างอาคารที่อาศัยอยู่อาศัยและประกอบสร้างอาคารโดยไม่ได้รับอนุญาต

จากหนังสือของกรมตำรวจ สน. สุวินทวงศ์ พ.ศ.๒๕๖๑ พงศ.๒๒.๒ สน. สุวินทวงศ์

ไป ณ ที่ สน. สุวินทวงศ์ พ.ศ.๒๕๖๑ พงศ.๒๒.๒ สน. สุวินทวงศ์

ในวันที่ 31 เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๑ เวลา 10.00 นาฬิกา

(ลงชื่อ) พ.ศ.๒๕๖๑ (ลายเซ็น) ผู้ออกหมาย

(ตำแหน่ง) พนักงานสอบสวน(สบ.๒) สน.สุ๑ ทวงค์

สน. สุวินทวงศ์ โทร. 98๐๔2447

ตัวอย่างคำฟ้องอาญา

คำฟ้อง

คดีหมายเลขดำที่...../2548

ศาล แขวงปทุมวัน

วันที่ 8 เดือน กันยายน พุทธศักราช 2548

ความอาญา

ระหว่าง { พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด (สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลแขวง ภูเก็ต)

จำเลย

ฐานความผิด ร่วมกันทำให้เสียทรัพย์

ซึ่งพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจนครบาลอุษณิณี ได้สอบสวนแล้ว

ข้าพเจ้าพนักงานอัยการ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลแขวง 5 (แขวงปทุมวัน) ภูเก็ต

ขอยื่นฟ้อง (1) อาชีพ รับจ้าง

(2) อาชีพ ค้าขาย

(3) อาชีพ แม่บ้าน

(4) อาชีพ รับจ้าง จำเลย

ตั้งบ้านเรือนอยู่บ้านเลขที่ ถนน

ครอบครัวหรือชอย

ใกล้เคียง

ตำบล

อำเภอ

จังหวัด

เชื้อชาติ

สัญชาติ

มีข้อความตามที่จะกล่าวต่อไปนี้

ข้อ ๑ เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2546 เวลากลางวัน จำเลยทั้งสี่ได้บังอาจร่วมกัน

ทำให้เสียทรัพย์ซึ่งบ้านพักเลขที่ ซอยปลุกจิดค์ แขวงอุษณิณี เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร

โดยฉ้อฉลเข้าใจผิดคน ทำลาย ทำให้เสื่อมค่าหรือ

คำขอย้ายคำฟ้องอาญา

การที่จำเลยได้กระทำตามข้อความที่กล่าวมาในคำฟ้องนั้น ข้าพเจ้าถือว่าเป็นความผิดต่อกฎหมายและบทมาตราดังนี้ คือ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 358

.....

ขอศาลได้พิจารณาพิพากษาลงโทษจำเลยตามกฎหมาย และขอศาลได้สั่ง.....

.....

ข้าพเจ้าได้อื่นสำเนาคำฟ้อง โดยข้อความถูกต้องเป็นอย่างเดียวกันมาด้วย.....ฉบับ และรอฟังคำสั่งอยู่ ถ้าไม่รอให้ถือว่าทราบแล้ว

..... โจทก์

คำฟ้องฉบับนี้ข้าพเจ้า.....

พนักงานอัยการ..... (สำนักงานอัยการสูงสุด(สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลแขวง 5) เป็นผู้เรียง

..... ผู้เรียง

คำฟ้องฉบับนี้ข้าพเจ้า.....

ตำแหน่ง..... เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 6 เป็นผู้เขียนหรือพิมพ์

..... ผู้เขียนหรือพิมพ์

ถาม - ตอบ กระบวนการทางศาล (อธิบายแผนผัง)

ถาม การกระทำความผิดทางอาญาและคดีอาญาเป็นอย่างไร

ตอบ การกระทำความผิดทางอาญา คือ การกระทำที่กฎหมายกำหนดไว้ว่าเป็นความผิด และมีโทษปรับหรือจำคุกหรือทั้งจำทั้งปรับ การบุกรุกถือเป็นการกระทำความผิดทางอาญาด้วย ส่วนคดีอาญา คือ กระบวนการนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษ เริ่มตั้งแต่การแจ้งความร้องทุกข์หรือกล่าวโทษให้ตำรวจทำการสืบสวน จับกุมผู้กระทำความผิดมาควบคุมตัวหรือขังไว้ เมื่อสอบสวนเสร็จจะส่งสำนวนให้พนักงานอัยการพิจารณาสั่งฟ้องผู้กระทำความผิดเป็นจำเลยต่อศาล แล้วศาลจะพิจารณาพิพากษา จนคดีถึงที่สุด

ถาม การกระทำความผิดทางแพ่งหรือการรับผิดทางแพ่งคืออะไร ต่างกับคดีอาญาอย่างไร

ตอบ เรื่องทางแพ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับข้อพิพาทหรือโต้เถียงกัน ระหว่างบุคคลสองฝ่ายขึ้นไป ในเรื่องสิทธิต่าง ๆ หรือการบังคับให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำการหรืองดเว้นกระทำการใดๆ ที่เป็นการละเมิดหรือรบกวนสิทธิ เช่น การฟ้องขับไล่บุคคลออกไปจากที่ดินที่ตนเป็นเจ้าของ เป็นการบังคับให้ทำหรือไม่ทำอะไร แต่ไม่มีโทษจำคุกซึ่งถือเป็นโทษทางอาญา ส่วนคดีอาญาคือคดีที่มุ่งนำคนผิดมาลงโทษเช่นปรับ จำคุก

ถาม ชุมชนปลูกสร้างบ้านเรือนอยู่ในที่ดินของคนอื่น ถือเป็นความผิดทางอาญาหรือไม่

ตอบ ต้องดูลักษณะการเข้าไปปลูกสร้างบ้านเรือน ถ้าเข้าไปในที่ดินของผู้อื่นเพื่อถือการครอบครองโดยเจ้าของที่ดินไม่ยินยอม ก็ถือว่าเป็นการบุกรุกเป็นความผิดในทางอาญา แต่ถ้าเข้าไปครอบครองโดยเจ้าของที่ดินยินยอม อาจจะยินยอมให้อาศัยอยู่ หรือให้เช่า อย่างนี้ไม่เป็นความผิดในทางอาญา

ถาม ชาวบ้านเข้าไปปลูกสร้างบ้านเรือนในที่ดินของผู้อื่นโดยมีสัญญาเช่าภายหลังเจ้าของที่ดินไม่ยอมให้เช่าต่อ เจ้าของที่ดินจะดำเนินคดีกับชาวบ้านในความผิดฐานบุกรุกซึ่งเป็นความผิดทางอาญาได้หรือไม่

ตอบ เจ้าของที่ดินทำได้เพียงบอกเลิกสัญญาเช่าแล้วฟ้องร้องดำเนินคดีทางแพ่งเพื่อขับไล่ออกจากที่ดินเท่านั้น หรือกรณีที่เจ้าของที่ดินยินยอมให้อาศัยอยู่ต่อมาไม่ต้องการให้อาศัยอยู่ต่อไป ก็ทำได้เพียงฟ้องร้องดำเนินคดีขับไล่ออกจากที่ดิน ไม่สามารถดำเนินคดีอาญาในข้อหาบุกรุกได้ ถ้าเข้ามาปลูกสร้างบ้านเรือนในที่ดินที่เจ้าของที่ดินไม่ยินยอมในตอนแรก แต่ต่อมาหากเจ้าของที่ดินทราบเหตุการณ์แล้วไม่มีการโต้แย้งอะไร แสดงเจตนาโดยชัดแจ้งว่ายินยอมให้อยู่ ซึ่งอาจมีการเก็บค่าเช่าหรือไม่ก็ได้ อย่างนี้เจ้าของที่ดินก็ไม่สามารถดำเนินคดีอาญาในข้อหาบุกรุกได้

ถาม ปลุกสร้างบ้านเรือนอยู่ในที่ดินของบุคคลอื่น โดยที่เจ้าของที่ดินไม่ยินยอม และมีการแจ้งความดำเนินคดีฐานบุกรุกกับชาวบ้าน มีข้อแนะนำอย่างไร

ตอบ ให้รีบหาทางเจรจากับเจ้าของที่ดินและพนักงานสอบสวน เพื่อผ่อนคลายปัญหา นอกจากนี้ท่านอาจต้องติดต่อกับหน่วยงานต่างๆ เช่น สภานายความ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(พอช.) สภาผู้แทน หรือวุฒิสภา ตลอดจนองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานในด้านที่อยู่อาศัยของคนจนเมือง เพื่อให้หน่วยงานเหล่านี้ให้คำแนะนำและช่วยเหลือท่านโดยเร็ว

การดำเนินคดีอาญา

ถาม คดีอาญารฐานบุกรุก มีขั้นตอนและกระบวนการอย่างไร และชาวบ้านควรจะดำเนินการอย่างไรในแต่และขั้นตอน

ตอบ (ขอให้ดูตามแผนผังแสดงขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาพอสังเขป และแผนผังแสดงขั้นตอนเมื่อมีการกล่าวหาว่ามีผู้กระทำความผิดในทางอาญาประกอบ)

การดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหายอาจกระทำได้ใน 2 ลักษณะ คือ

1. การดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ
2. การดำเนินคดีอาญาโดยเจ้าของที่ดินหรือผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีเอง

1. การดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ

กรณีนี้เจ้าของที่ดินแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน(ตำรวจ) พนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนปากคำผู้เสียหายพร้อมทั้งทำการสืบสวนหาข้อเท็จจริงต่างๆ หากเห็นว่ามีความผิดก็จะออกหมายเรียกให้ผู้ต้องหาไปพบ ในขั้นนี้ควรหาทนายความหรือหาทางติดต่อหน่วยงานต่างๆ เพื่อขอคำปรึกษา

เมื่อมีหมายเรียกจากเจ้าพนักงานสอบสวนให้ไปพบ หมายเรียกนั้นจะระบุชื่อผู้ถูกเรียกให้ไปพบว่ามีชื่ออะไร โดยระบุตัวว่าเป็นผู้ต้องหา หรือผู้ที่

เกี่ยวข้องกับคดีในลักษณะใดลักษณะหนึ่งพร้อมทั้งระบุข้อหาหรือฐานความผิด และในหมายเรียกจะระบุว่า ต้องไปพบพนักงานสอบสวนชื่ออะไร ในวันเวลาใด ซึ่งผู้ถูกหมายเรียกควรไปพบเจ้าพนักงานสอบสวนตามที่ระบุในหมายเรียก ควรเตรียมหลักประกันเพื่อใช้ในการประกันตัวตามข้อกล่าวหาหรือฐานความผิดไปด้วย เพราะอาจถูกเจ้าพนักงานสอบสวน ควบคุมตัวไว้ในระหว่างการพิจารณาสอบสวน หากไม่สามารถไปได้จะด้วยเหตุผลใดก็ตาม ควรมอบหมายให้บุคคลอื่นๆ เช่น ญาติ พี่น้อง หรือคนสนิทที่ไว้วางใจได้ ไปพบพนักงานสอบสวนแทนพร้อมแจ้งเหตุขัดข้องดังกล่าว ถ้าผู้ถูกเรียกหรือผู้ต้องหาไม่ไปโดยไม่แจ้งเหตุขัดข้อง เจ้าพนักงานสอบสวนอาจออกหมายจับได้

กรณีความผิดฐานบุกรุกที่ดิน หากไปพบพนักงานสอบสวนตามหมายเรียก พุดคุยให้เจ้าพนักงานสอบสวนเข้าใจ ที่มาและที่ไปของการเข้ามาอยู่อาศัยในที่ดินของผู้อื่น เจ้าพนักงานสอบสวนอาจปล่อยชั่วคราวในระหว่างการสอบสวนโดยผู้ต้องหาไม่ต้องวางหลักประกันก็ได้ แต่ถ้าผู้ต้องหาไม่ไปตามหมายเรียก พนักงานสอบสวนจะออกหมายจับ และทำการจับกุม ซึ่งผู้ต้องหาอาจต้องวางหลักทรัพย์เพื่อการประกันตัว พนักงานสอบสวนจะทำความเห็นส่งฟ้องหรือไม่ฟ้องก็ได้ ถ้าเชื่อว่าผู้ต้องหากระทำความผิดจะส่งสำนวนสอบสวนให้พนักงานอัยการเพื่อสรุปสำนวนส่งตัวผู้ต้องหาฟ้องคดีต่อศาลต่อไป ในชั้นพนักงานอัยการ ก็ต้องวางหลักทรัพย์ประกันตัวอีกเช่นกัน ในทางปฏิบัติอาจขอใช้หลักทรัพย์ประกันตัวในชั้นสอบสวนมาใช้ประกันตัวในชั้นพนักงานอัยการได้

เมื่อพนักงานอัยการมีความเห็นควรสั่งฟ้องก็จะนำตัวผู้ต้องหาส่งฟ้องต่อศาล ในขั้นนี้ ผู้ต้องหาต้องวางหลักทรัพย์ประกันตัวซึ่งอาจใช้หลักทรัพย์เดิมมาประกันตัวเช่นเดียวกัน ศาลอาจพิจารณาปล่อยตัวชั่วคราวในระหว่างการพิจารณาของศาล โดยผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ต้องวางหลักทรัพย์ประกันตัวก็ได้ หากศาลเห็นว่าจำเลยมาแสดงตัวตามหมายเรียกทุกครั้ง ประกอบกับเป็นคดีที่ไม่มีโทษอุกฉกรรจ์และจำเลยมีภูมิลำเนาและถิ่นที่อยู่อาศัยที่แน่นอนมิได้มีพฤติกรรมจะหลบหนีคดีแต่อย่างใด

เมื่อผ่านการพิจารณาคดีของศาลโดยมีการสืบพยานโจทก์และพยานจำเลยเสร็จแล้ว หากศาลเชื่อว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิดตามฟ้อง ศาลจะยกฟ้องปล่อยตัวจำเลย แต่ถ้าศาลเห็นว่าจำเลยกระทำความผิดตามฟ้อง ศาลก็จะพิจารณาลงโทษ ซึ่งจำเลยมีสิทธิที่จะอุทธรณ์ ฎีกาต่อไปได้

ในคดีบุกรุก หากเป็นคดีบุกรุกธรรมดาที่เป็นคดีความผิดอันยอมความได้ หากจำเลยเจรจากับเจ้าของที่ดินและตกลงกันได้ ไม่ว่าจะเป็นการขอเช่าที่ดินหรือขอซื้อที่ดิน¹ จากเจ้าของที่ดิน และเจ้าของที่ดินไม่ติดใจเอา

¹ การขอซื้อที่ดินโดยชาวบ้านที่อยู่ในชุมชนอาจทำได้ยาก เนื่องจากที่ดินมีราคาสูงเกินกว่าฐานะของชาวบ้านจะซื้อได้ แต่ปัจจุบันมีองค์กรที่ทำงานในด้านการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยคนจนเมือง เช่น สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ได้ให้สินเชื่อแก่ชุมชนในการจัดซื้อที่ดินเพื่ออยู่อาศัยโดยการปรับปรุงบ้านพักอาศัยให้เหมาะสม ภายใต้โครงการบ้านมั่นคง ซึ่งจะทำให้ชุมชนมีโอกาสในการซื้อที่ดินเพื่อแก้ไขปัญหที่อยู่อาศัยได้เป็นจริงขึ้น

ความผิดกับผู้บุกรุก คดีอาญาก็เป็นอันระงับ ถ้าเป็นคดีบุกรุกประเภทร้ายแรง เช่นบุกรุกในเวลากลางคืน หรือกลางวันต่อเนืองกลางคืน หรือบุกรุกร่วมกัน ตั้งแต่สองคนขึ้นไป อย่างนี้เป็นคดีอาญาที่ยอมความไม่ได้ แม้เจ้าของที่ดินไม่ติดใจเอาความ คดีอาญาก็ไม่ระงับ แต่อาจเป็นเหตุให้ศาลตัดสินลงโทษให้เบาลง จนถึงขั้นอาจไม่ต้องรับโทษโดยการรอกการลงอาญาก็ได้

2. การดำเนินคดีอาญาโดยเจ้าของที่ดินหรือผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีเอง

การดำเนินคดีอาญาโดยเจ้าของที่ดินฟ้องคดีต่อศาลเองนี้ ผู้กล่าวหา ซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินอาจไม่ได้ไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนหรือไปร้องทุกข์ แต่พนักงานสอบสวนไม่รับแจ้งความร้องทุกข์เนื่องจากเห็นว่าการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาไม่ครบองค์ประกอบความผิดฐานบุกรุกก็ได้

การฟ้องคดีต่อศาลนี้ ศาลต้องทำการไต่สวนมูลฟ้องก่อน เมื่อศาลทำการไต่สวนมูลฟ้องแล้ว หากเห็นว่าคดีไม่มีมูล ศาลจะมีคำสั่งยกฟ้อง ศาลเห็นว่าคดีมีมูลศาลจะมีคำสั่งประทับรับฟ้อง ซึ่งจะทำให้ผู้ถูกฟ้องตกเป็นจำเลยในคดี ในขั้นนี้จำเลยต้องหาหลักทรัพย์มาประกันตัวในชั้นศาล ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องนี้ จะมีหมายศาลมาปิดที่บ้านที่อยู่อาศัยของผู้ถูกฟ้อง ผู้ถูกฟ้องควรรหาทนายความเข้ามาต่อสู้คดีตั้งแต่ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง เพื่อซักค้านพยานของผู้ฟ้องคดี แสดงให้ศาลเห็นว่า การกระทำของผู้ถูกฟ้องไม่เข้าองค์ประกอบที่เป็นความผิด ศาลจะได้สั่งว่าคดีไม่มีมูลให้ทำการ

ยกฟ้องโจทก์ แต่หากไต่สวนมูลฟ้องแล้วศาลเห็นว่าคดีมีมูล ก็จะสั่งประทับรับฟ้องและจะเข้าสู่กระบวนการพิจารณา กระบวนการและขั้นตอนในชั้นพิจารณาของศาล ไม่ต่างกับกรณีการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐที่กล่าวในข้างต้น

ถาม การไต่สวนมูลฟ้องคืออะไร

ตอบ การไต่สวนมูลฟ้อง เป็นกระบวนการที่มุ่งในการพิจารณาค้นหามูลความผิด การฟ้องคดีต่อศาลเองของราษฎรนั้น ก่อนการประทับรับฟ้อง ศาลจึงต้องทำการไต่สวนมูลฟ้อง ก่อนเพื่อค้นหามูลความผิดว่ามีมูลความผิดจริงหรือไม่ ถ้าเห็นว่าคดีไม่มีมูล ศาลก็จะทำการยกฟ้อง หากเห็นว่าคดีมีมูล ศาลก็จะทำการประทับรับฟ้องเอาไว้ และดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป ส่วนการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐนั้นถือว่าได้มีการพิจารณากลับกรองหามูลความผิดโดยเจ้าพนักงานสอบสวนและเจ้าพนักงานอัยการแล้วศาลจึงไม่มีความจำเป็นต้องทำการไต่สวนมูลฟ้องอีกแต่บางกรณีการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดี ถ้าศาลเห็นว่ามิเหตุอันสมควร ศาลอาจสั่งให้มีการไต่สวนมูลฟ้องก่อนก็ได้

การประกันตัว

ถาม การวางหลักประกันเพื่อให้มีการปล่อยตัวผู้ต้องหาเป็นการชั่วคราว มีหลักเกณฑ์และวิธีการอย่างไร

ตอบ การขอประกันตัว คือการขอให้ปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปจากการควบคุมหรือคุมขังชั่วคราวหนึ่ง โดยมีหลักประกันว่าจะไม่หลบหนีและมีเงื่อนไขว่า ผู้ที่ได้รับการประกันตัวหรือปล่อยตัวชั่วคราวนั้น ต้องมาพบเจ้าพนักงานสอบสวนหรือศาล ตามคำสั่งของเจ้าพนักงานสอบสวนหรือศาล การขอประกันตัวในขั้นตอนต่างๆมีสาระสำคัญดังนี้

การขอประกันชั้นตำรวจ

เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมผู้ใดว่ากระทำความผิดอาญา ตำรวจมีสิทธิควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้ได้นานไม่เกิน 48 ชั่วโมง ในระหว่าง 48 ชั่วโมงนี้ หากผู้กระทำความผิดจะขอประกันตัว ต้องยื่นขอประกันตัวต่อเจ้าพนักงานสอบสวนที่สถานีตำรวจ ซึ่งผู้กระทำการความผิดถูกควบคุมตัวอยู่

การขอประกันตัวชั้นพนักงานอัยการ

เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจส่งสำนวนถึงอัยการแล้ว กรณีที่ผู้ต้องหาไม่ได้ประกันตัวในชั้นพนักงานสอบสวน เมื่อเจ้าพนักงานสอบสวนเสร็จและส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมตัวผู้ต้องหาให้เจ้าพนักงานอัยการเพื่อฟ้องศาลก่อนครบกำหนดควบคุมผู้ต้องหา คือ 48 ชั่วโมง (ในคดีความผิดฐานบุกรุก

คู่มือชาวบ้านฉบับที่อยู่อาศัย

ธรรมดา) หรือ 3 วัน (ในคดีบุกรุกที่ร้ายแรงหรือเป็นบทหนัก) ถ้าพนักงานอัยการฟ้องไม่ทันในวันรับตัวผู้ต้องหาจากพนักงานสอบสวน ผู้ต้องหาต้องขอประกันตัวที่พนักงานอัยการ ช่วงเวลาในการควบคุมผู้ต้องหาในชั้นนี้มีเวลาเพียง 2-3 วัน ซึ่งน้อยมาก โอกาสที่จะสอบสวนเสร็จก่อนครบกำหนดควบคุมตัวนั้นยาก ส่วนใหญ่แล้วพนักงานสอบสวนต้องยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอฝากขังผู้ต้องหาไว้ในระหว่างการสอบสวนและเมื่อศาลอนุญาตให้ฝากขังผู้ต้องหาไว้ในระหว่างการสอบสวนผู้ต้องหาจึงอยู่ในอำนาจการควบคุมของศาล ดังนั้นผู้ต้องหาต้องยื่นประกันตัวที่ศาล

สรุปคือการขอประกันตัวในชั้นตำรวจหรือชั้นพนักงานอัยการนั้น ต้องไม่มีการขอฝากขังต่อศาล เมื่อมีการขอฝากขังต่อศาล ไม่ว่าจะเป็นพนักงานอัยการหรือตำรวจขอฝากขัง ต้องมายื่นประกันตัวที่ศาล

การขอประกันตัวชั้นศาล

มีทั้งหมด 3 ช่วง คือช่วงระหว่างฝากขัง ช่วงระหว่างพิจารณาของศาลชั้นต้น และช่วงระหว่างการพิจารณาคดีของศาลสูง ดังนี้

(1) การประกันตัวระหว่างฝากขัง เมื่อเจ้าพนักงานสอบสวนหมดอำนาจ ควบคุมตัวผู้ต้องหาแล้วหากการสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น ต้องนำตัวผู้ต้องหามาศาลเพื่อขอฝากขังในระหว่างสอบสวน ศาลมีอำนาจสั่งขังในระยะเวลาที่ต่างกันแล้วแต่อัตราโทษของความผิด

ความผิดฐานบุกรุกไม่ร้ายแรง กฎหมายกำหนดอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 2,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ความผิดฐานบุกรุกร้ายแรง เช่น บุกรุกในเวลากลางคืน โดยร่วมกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป กฎหมายกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจให้ฝากขังได้หลายครั้งติดๆกัน ครั้งละไม่เกิน 12 วัน รวมแล้วไม่เกิน 48 วัน การยื่นขอประกันตัวต้องยื่นที่ศาล สัญญาประกันตัวจะสิ้นสุดในแต่ละครั้งที่ศาลอนุญาตให้ฝากขัง เมื่อมีการขอฝากครั้งที่ 2 ต้องยื่นขอประกันตัวใหม่

(2) การประกันตัวระหว่างการพิจารณาคดีของศาล เมื่อพนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องผู้ต้องหาเป็นจำเลยต่อศาล ศาลจะประทับรับฟ้องไว้พิจารณา ในระหว่างนี้ จำเลยมีสิทธิยื่นขอประกันตัวต่อศาลได้

(3) การประกันตัวระหว่างการพิจารณาของศาลสูง ในชั้นอุทธรณ์ หรือฎีกา เมื่อจำเลยถูกศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำคุก จำเลยมีสิทธิขอประกันตัวในชั้นอุทธรณ์ โดยต้องยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลชั้นต้นพร้อมทั้งยื่นคำร้องขอประกันตัว ภายในกำหนดระยะเวลาที่ต้องยื่นอุทธรณ์คือภายใน 30 วันนับจากศาลมีคำพิพากษา ซึ่งศาลจะสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตก็ได้ และเมื่อศาลอุทธรณ์พิพากษาแล้ว จำเลยมีสิทธิขอฎีกาคำพิพากษาพร้อมยื่นขอประกันตัวในชั้นฎีกาได้ แต่ทั้งนี้คดีดังกล่าวต้องไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ ฎีกา

บุคคลผู้มีสิทธิขอประกันตัว

- (1) ผู้ต้องหาหรือจำเลย ขอประกันตัวเองได้
- (2) ผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง เช่น ญาติ พี่น้อง เพื่อนฝูง บุคคลภายนอกอื่นๆ

สิ่งที่ใช้เป็นหลักประกัน มี 4 ประเภท คือ

1. เงินสด
2. หนังสือสำคัญสำหรับที่ดิน เช่น โฉนดที่ดิน น.ส. 3, น.ส. 3 ก
3. หลักฐานอื่นๆ เช่น พันธบัตรรัฐบาล สลากออมสิน สมุดหรือใบรับฝากเงินประจำธนาคาร ตัวแลกเงินที่ธนาคารเป็นผู้จ่าย เช็คที่ธนาคารเป็นผู้สั่งจ่ายหรือรับรอง
4. บุคคลเป็นประกัน แบ่งเป็น 2 กรณี
 - (1) ถ้าใช้บุคคลอื่นเป็นประกัน จะมีวงเงินประกันที่แตกต่างกันตามสถานะ
 - (2) ใช้ตนเองประกัน ต้องหนังสือรับรองจากต้นสังกัดแสดงสถานะระดับอัตราเงินเดือน

ถาม การประกันตัวผู้ต้องหาและการพิจารณาให้วางหลักประกัน มีอย่างไรบ้าง

ตอบ หลักเกณฑ์การประกันตัวเพื่อขอลปล่อยตัวผู้ต้องหาชั่วคราวและหลักเกณฑ์การวางหลักประกัน มีดังนี้

1. คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 5 ปี ขึ้นไป ผู้ที่ถูกปล่อยตัวชั่วคราวต้องมีประกันและจะมีหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้

2. คดีอย่างอื่นจะปล่อยตัวชั่วคราวโดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้ โดยพนักงานสอบสวน จะพิจารณาว่าผู้ต้องหา มีถิ่นที่อยู่ที่แน่นอนหรือไม่ มีพฤติกรรมว่าจะหลบหนีคดีหรือไม่ มาประกอบการพิจารณาปล่อยตัวชั่วคราวของผู้ต้องหาด้วย

ขั้นตอนและกระบวนการทางแพ่ง

เรื่องของทางแพ่งนั้นเป็นเรื่องที่พิพาทโต้เถียงกันในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิต่าง ๆ เช่นสิทธิในทรัพย์สิน เงินทอง หรือการบังคับให้อีกฝ่ายกระทำการหรืองดเว้นกระทำการใดที่เป็นการละเมิดหรือรบกวนสิทธิ

เมื่อชาวชุมชนเข้ามาอยู่อาศัยในที่ดินโดยทำสัญญาเช่าที่ดิน ภายหลังจากต่อมาเจ้าของที่ดินไม่ต้องการให้ผู้เช่าอยู่ในที่ดินของตนเองอีกต่อไป หรือผู้เช่าผิดสัญญาเช่า และเจ้าของที่ดินในฐานะผู้ให้เช่าบอกเลิกสัญญาเช่าพร้อมแจ้งขับไล่ออกจากที่ดิน โดยเจ้าของที่ดินผู้ให้เช่าจะมีหนังสือบอกกล่าวให้ออกจากที่ดิน หรือหนังสือบอกเลิกสัญญาเช่าพร้อมแจ้งขับไล่ออกจากที่ดินก็ได้

เมื่อผู้เช่าหรือผู้อยู่อาศัยได้รับหนังสือบอกกล่าวแล้วหากไม่รื้อย้ายออกไปตามหนังสือบอกกล่าวของเจ้าของที่ดิน เจ้าของที่ดินก็จะทำการฟ้องคดีต่อศาลขับไล่ผู้อยู่อาศัยออกจากที่ดิน เจ้าของที่ดินก็จะอยู่ในฐานะเป็นโจทก์ฟ้องคดี ส่วนชาวชุมชนผู้อยู่อาศัยก็จะตกเป็นจำเลยในคดีแพ่ง เมื่อโจทก์ฟ้องคดี จะมีหมายเรียกพร้อมคำฟ้องมาส่งที่ภูมิลำเนา ซึ่งก็คือบ้านของผู้อยู่อาศัย ต้องตรวจดูว่าในหมายเรียกนั้นเป็นหมายเรียกคดีแพ่งสามัญ หรือหมายเรียกคดีมโนสำเร่ ซึ่งหมายเรียกทั้งสองประเภทมีความหมายแตกต่างกันอย่างมาก มีผลต่อระยะเวลายื่นคำให้การเพื่อต่อสู้คดี ขออธิบายเพื่อทำความเข้าใจพอสังเขปดังนี้

ทนายเรียกแพ่งสามัญ

ถ้ารับหมายเรียกเอง ต้องยื่นคำให้การภายใน 15 วันนับแต่วันรับหมายเรียก ถ้าไม่ได้รับหมายหรือไม่ยินยอมรับหมาย และมีการปิดหมาย ต้องยื่นคำให้การภายใน 30 วันนับแต่วันปิดหมาย

ทนายเรียกคดีมโนสาร

ต้องยื่นคำให้การต่อผู้คดีในวันนัดพิจารณาวันแรก ซึ่งในวันนี้ศาลจะทำการไกล่เกลี่ยคู่ความด้วย ให้ดูหมายเรียกระบุวันสืบพยาน ในวันที่เท่าไร เดือน พ.ศ. อะไร ซึ่งต้องยื่นคำให้การภายในวันดังกล่าว

ในชั้นตอนนี้ต้องติดต่อหาทนายความเพื่อจะได้ทำคำให้การยื่นต่อศาล ได้ทันภายในกำหนดเวลา

ถาม คดีแพ่งสามัญกับคดีมโนสาร แตกต่างกันอย่างไรร

ตอบ คดีแพ่งสามัญเป็นคดีแพ่งทั่วไป มีชั้นตอนและกระบวนการค่อนข้างซับซ้อนกว่าคดีมโนสาร

ส่วนคดีมโนสารเป็นคดีแพ่งไม่มีข้อยุ่งยากอะไรมากนัก ซึ่งกฎหมายได้วางหลักเอาไว้ว่า ต้องเป็นคดีที่มีทุนทรัพย์เรียกร้องกันไม่เกิน 300,000 บาท หรือคดีฟ้องขับไล่บุคคลใดๆ ออกจากอสังหาริมทรัพย์อันมีค่าเช่าหรืออาจให้เช่าได้ในขณะยื่นคำฟ้องไม่เกินเดือนละ 30,000 บาท

คู่มือชาวบ้านด้านที่อยู่อาศัย

ถาม ถ้าหากจำเลยหรือผู้อยู่อาศัยถูกเจ้าของที่ดินฟ้องดำเนินคดีขับไล่แล้วไม่ติดต่อหาทนายความ หรือไม่ยื่นคำให้การภายในกำหนดระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้จะมีผลอย่างไร

ตอบ หากไม่ยื่นคำให้การต่อผู้คดีภายในกำหนดระยะเวลา เช่น ในกรณีคดีแพ่งสามัญ หากไม่ยื่นคำให้การภายใน 15 วัน นับจากวันรับหมายเรียก หรือภายใน 30 วันนับจากวันปิดหมายเรียก (ซึ่งให้ดูบนหัวหมายเรียกว่ามีตราประทับว่าปิดหมายหรือไม่) ถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ หรือถ้าเป็นคดีมโนสำเนา ถ้าไม่ยื่นคำให้การในวันนัดพิจารณาคดีครั้งแรก ซึ่งจะระบุรายละเอียดในหมายเรียกว่าให้จำเลยไปศาลพร้อมยื่นคำให้การในวัน เดือน ปีอะไร ถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การเช่นเดียวกัน และถ้าจำเลยไม่ไปศาลตามหมายเรียกด้วยแล้ว ก็จะได้ถือว่าจำเลยขาดนัดพิจารณา ก็เท่ากับว่าจำเลยไม่มีความประสงค์จะต่อสู้คดี ศาลก็จะดำเนินกระบวนการพิจารณาสืบพยานฝ่ายโจทก์ไปเพียงฝ่ายเดียว โดยมากสืบพยานบุคคลประกอบพยานเอกสารเพียงแค่ 1 - 2 ปากใช้เวลาสืบพยานเพียงแค่ 1 วัน ก็จบแล้วจากนั้นศาลก็จะพิจารณาพิพากษาคดีได้เลย ซึ่งคดีมโนสำเนานี้จะมีขั้นตอนกระบวนการพิจารณาที่รวบรัดมากไม่เหมือนคดีแพ่งสามัญ ดังนั้นการติดต่อทนายความเพื่อยื่นคำให้การให้ทันภายในกำหนดเวลาและไปศาลตามนัดจะเป็นประโยชน์ต่อตัวจำเลยมาก เพราะจะมีเวลามากพอที่จะเจรจาต่อรองกับฝ่ายเจ้าของที่ดินได้ ไม่ว่าจะเป็นการเจรจาขอเช่าที่ดินต่อ หรือขอซื้อที่ดิน (เข้าโครงการบ้านมั่นคงของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน) หากไม่สามารถขอซื้อที่ดินได้

อาจต้องร้องขออยู่อาศัยในที่ดินเดิมอีกระยะเวลาหนึ่งทีที่เพียงพอกับการชั้บขยายไปหาที่อยู่อาศัยแห่งใหม่ได้ซึ่งจะมีขั้นตอนที่ศาลต้องทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้กับคู่ความอยู่แล้ว

ถาม ถ้าไม่หาหนายความไปยื่นคำให้การสู่คดีจะขาดโอกาสในการเจรจา กับเจ้าของที่ดิน ใช่หรือไม่

ตอบ ถูกต้อง นอกจากนั้นแล้วท่านยังอาจต้องติดต่อหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อขอ คำปรึกษาในการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยในระยะยาวและอย่างเป็นระบบ

ถาม ถ้าเราไม่รู้ว่เราถูกฟ้องไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ แล้วเราไม่ให้การต่อสู้คดี จนสุดท้าย ศาลตัดสินขับไล่เราออกไปจากที่ดินโดยไม่มีโอกาสได้ เตรียมตัวอะไรเลย จะทำอย่างไร

ตอบ หากไม่ทราบว่ถูกฟ้อง และคดีของท่านมีประเด็นโต้แย้งหนักแน่น พอที่จะเป็นข้อต่อสู้กับโจทก์ถึงขั้นอาจเอาชนะในประเด็นฟ้องของโจทก์ได้ ท่านอาจยื่นคำร้องขอพิจารณาคดีใหม่ได้ โดยต้องปรึกษากับทนายความและ หน่วยงานต่าง ๆ ที่กล่าวถึง ขอให้ทำความเข้าใจขั้นตอน กระบวนการเหล่านี้ อย่่าตกใจ อย่่าท้อใจ และอย่่ากังวลเกินกว่าเหตุ

สิทธิของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา

ถาม สิทธิของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมตัวมีอะไรบ้าง

ตอบ สิทธิของผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมหรือถูกขังมีดังนี้

1. แจ้งหรือขอให้พนักงานแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการถูกจับและสถานที่ที่ถูกควบคุมตัว
2. พบ และปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว
3. ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนในชั้นสอบสวน
4. ได้รับการเยี่ยม หรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร
5. ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

หลักเกณฑ์และวิธีการในการจับของเจ้าพนักงานตำรวจ

ถาม อยากรทราบถึงหลักเกณฑ์และวิธีการในการจับของเจ้าพนักงาน

ตำรวจ

ตอบ หลักเกณฑ์ วิธีการในการจับของเจ้าพนักงานตำรวจ มีดังนี้

1. เจ้าพนักงาน หรือราษฎรซึ่งทำการจับกุมต้องแจ้งผู้ที่จะถูกจับว่าเขาถูกจับ
2. เจ้าพนักงานผู้จับต้องแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกจับทราบ หากมีหมายจับต้องแสดงต่อผู้ถูกจับ พร้อมทั้งแจ้งให้ผู้ถูกจับทราบว่าผู้ถูกจับมีสิทธิ ดังนี้

(1) ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ ถ้อยคำของผู้ถูกจับอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

(2) ผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความ ถ้อยคำรับสารภาพของผู้ถูกจับว่าตนได้กระทำความผิดห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน ส่วนถ้อยคำอื่นจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ก็ต่อเมื่อมีการแจ้งสิทธิผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาแล้ว

หลักเกณฑ์ในการแจ้งข้อกล่าวหาในชั้นพนักงานสอบสวน

ถาม หลักเกณฑ์ในการแจ้งข้อกล่าวหาในชั้นพนักงานสอบสวนมีอย่างไรบ้าง

ตอบ เมื่อผู้มาอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ต้องหา ก่อนแจ้งข้อหาให้ทราบ พนักงานสอบสวนต้องถามและแจ้ง ดังนี้

1. ถามชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุล สัญชาติ บิดามารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ที่เกิด

2. แจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิด ก่อนเริ่มถามคำให้การผู้ต้องหาพนักงานสอบสวนต้องถามผู้ต้องหามีทนายความหรือไม่ ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ถ้าผู้ต้องหาไม่มีทนายความและต้องการทนายความให้จัดหาทนายความให้ พนักงานสอบสวนต้องแจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบก่อน ดังนี้

(1) ผู้ต้องหามีสิทธิให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าการให้การ ถ้อยคำที่ให้การ อาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดี

(2) ผู้ต้องหามีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ที่ตนไว้วางใจ เข้าฟังการสอบปากคำของพนักงานสอบสวน ถ้อยคำใดๆ ที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวน ก่อนการแจ้งหรือถามดังกล่าวข้างต้น จะรับฟังเป็นพยาน หลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นไม่ได้

หลักเกณฑ์ การบังคับคดีขับไล่ตามคำพิพากษา

ถาม อยากทราบหลักเกณฑ์ การบังคับคดีขับไล่ตามคำพิพากษามีขั้นตอนและกระบวนการอย่างไร

ตอบ เมื่อศาลพิพากษาให้ขับไล่หรือต้องออกไปหรือต้องรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างออกจากที่ดิน เจ้าของที่ขอให้ศาลตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีให้จัดการให้ตนเข้าครอบครองทรัพย์สินได้ ซึ่งจะมีการดำเนินการดังนี้คือ

1. ปิดประกาศกำหนดเวลาให้ผู้ที่ยังว่าไม่ใช่บริวารของผู้ที่ถูกศาลพิพากษาขับไล่ ยื่นคำร้องต่อศาลภายใน 8 วันนับแต่วันปิดประกาศ เพื่อแสดงอำนาจพิเศษต่อศาลว่าตนมีสิทธิในสถานที่ที่ศาลพิพากษาขับไล่มากกว่าผู้ถูกพิพากษาขับไล่หรือมีสิทธิมากกว่าผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของสถานที่ถ้าไม่ยื่นให้สันนิษฐานว่าเป็นบริวารของผู้ถูกขับไล่

2. รายงานต่อศาลเพื่อมีคำสั่งจับกุมและกักขัง ผู้ถูกพิพากษาขับไล่และบริวาร และศาลมีอำนาจสั่งจับกุมและกักขังได้ทันที ผู้ถูกจับกุมต้องถูก

กักขังไว้จนกว่ามีประกันว่า ตนยินยอมจะออกจากสถานที่ ที่ถูกขับไล่ แต่จะกักขังแต่ละครั้งเกินกว่า 6 เดือนไม่ได้

3. เมื่อศาลมีคำสั่งให้จับกุมและกักขังผู้ถูกพิพากษาขับไล่หรือบวราแล้ว บุคคลดังกล่าวหลบหนี เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจดำเนินการมอบสถานที่ทั้งหมดหรือบางส่วนให้เจ้าของสถานที่เข้าครอบครองได้ทันที และถ้าความจำเป็นมีอำนาจทำลายสิ่งกีดขวางได้ตามสมควร ถ้ามีสิ่งของอยู่ในสถานที่ เจ้าพนักงานบังคับคดีให้เจ้าของสถานที่รักษาหรือขนย้ายไปเก็บรักษาที่อื่น โดยผู้ถูกขับไล่เป็นผู้เสียค่าใช้จ่าย เจ้าพนักงานบังคับคดีจะทำบัญชีสิ่งของไว้และประกาศให้ผู้ถูกขับไล่มารับคืนภายในกำหนด ถ้าไม่มารับเจ้าพนักงานบังคับคดีจะขออนุญาตศาลขายทอดตลาดแล้วเก็บรักษาเงินสุทธิตั้งหลังจากหักค่าใช้จ่ายไว้แทนสิ่งของ ถ้าสิ่งของเป็นของสดของเสียได้ เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจขายได้ทันที โดยวิธีการขายทอดตลาดหรือวิธีอื่นตามที่เห็นควร

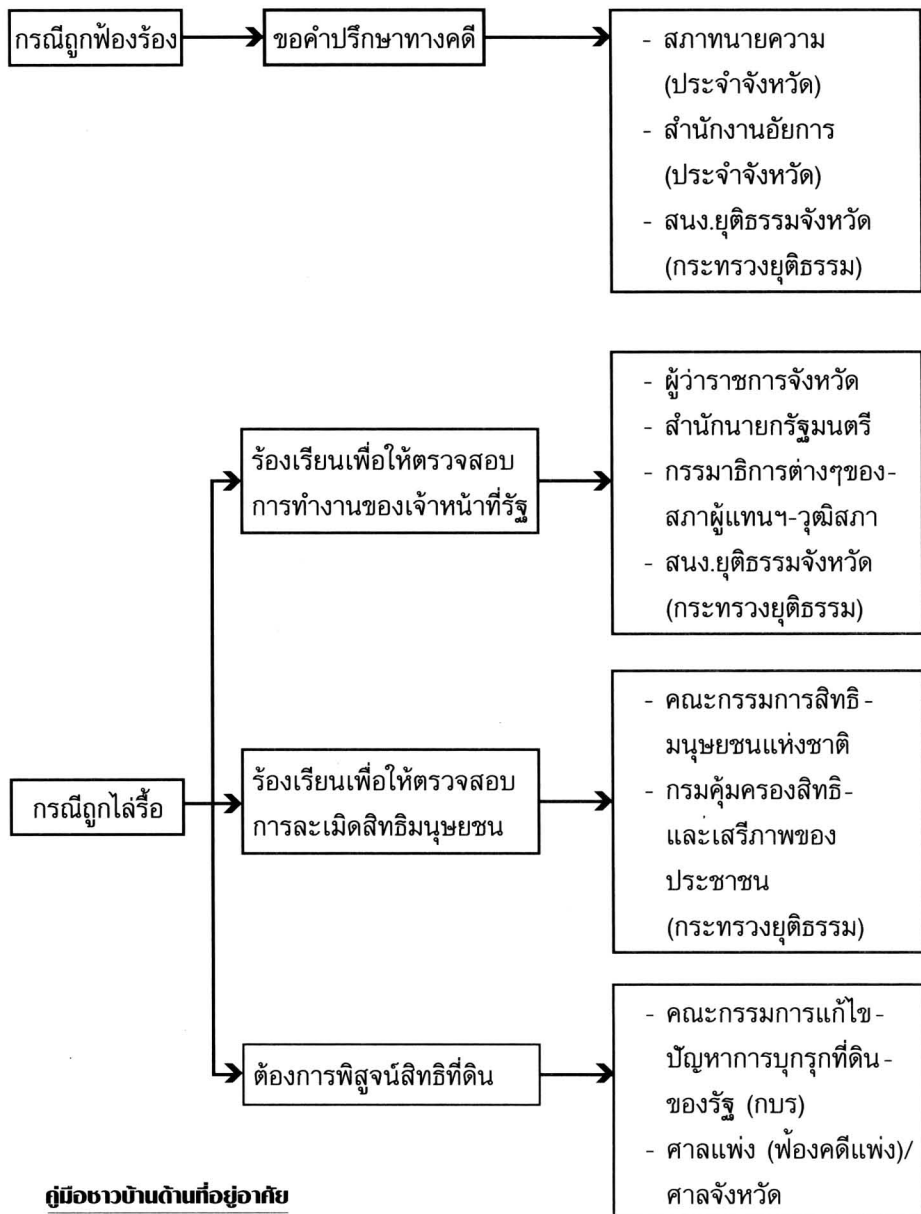
4. ถ้าถูกคำพิพากษาขับไล่ต้องรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างด้วย เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจรื้อถอนและขนย้าย สิ่งของออกจากสิ่งปลูกสร้างได้ ค่าใช้จ่ายผู้ถูกพิพากษาเป็นผู้เสีย วัสดุก่อสร้างที่ถูกรื้อถอนรวมทั้งสิ่งของที่ขนย้ายออกจากสิ่งปลูกสร้างถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่รับคืน เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจเก็บรักษาไว้หรือขายแล้วเก็บเงินสุทธิไว้แทน ถ้าไม่มีการเรียกเอาทรัพย์สินหรือเงินคืนภายใน 5 ปี นับแต่ประกาศการรื้อถอน ให้ตกเป็นของแผ่นดิน ก่อนรื้อถอน เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องปิดประกาศกำหนดรื้อถอนไว้ ณ บริเวณที่จะรื้อถอนไม่น้อยกว่า 7 วัน ในการปฏิบัติหน้าที่ของ

เจ้าพนักงานบังคับคดีดังกล่าวเจ้าพนักงานบังคับคดีไม่ต้องรับผิดชอบ เว้นแต่กระทำโดยเจตนาร้ายหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

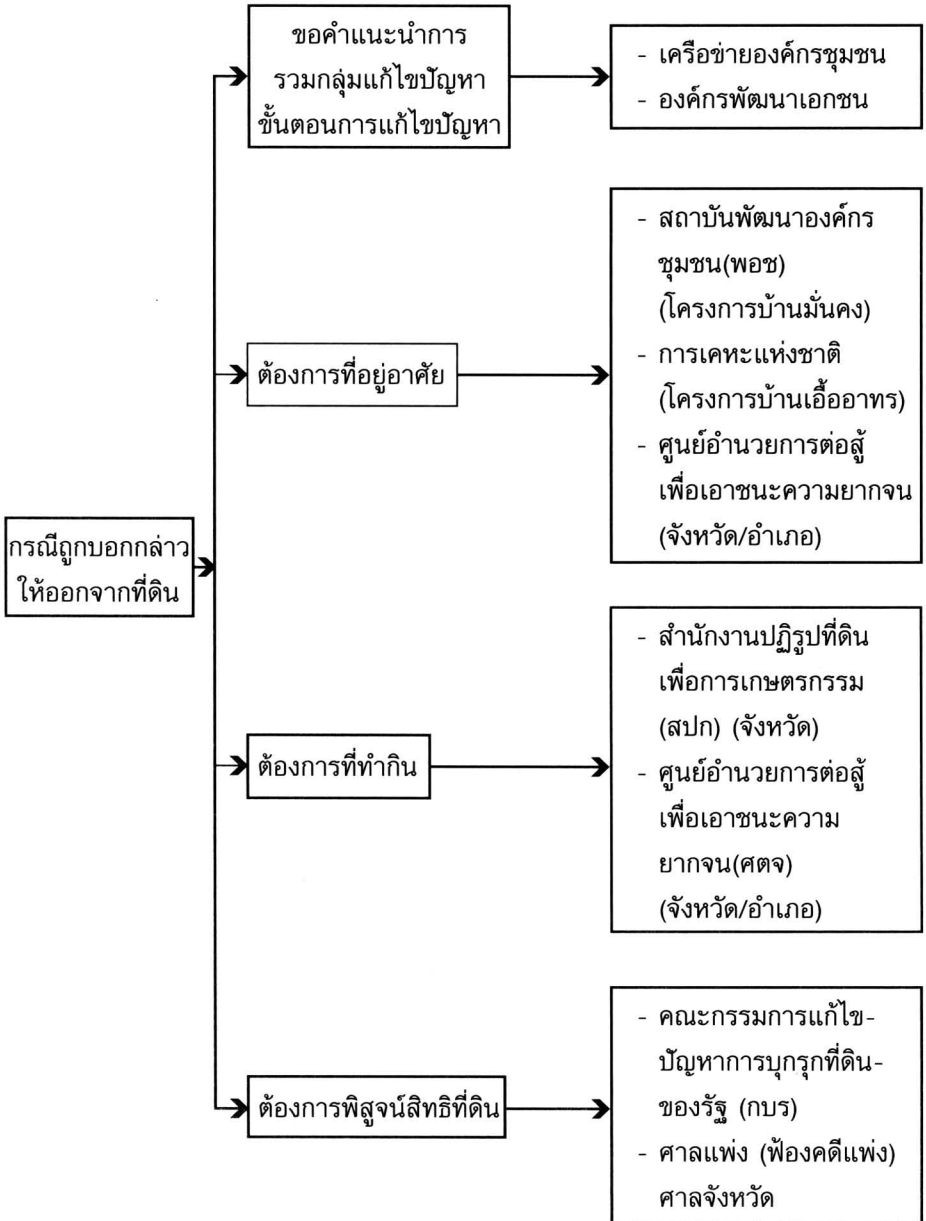
ถาม หลักเกณฑ์การบังคับคดีกรณีที่มีลูกหนี้ตามคำพิพากษาและบริวารอยู่อาศัยอยู่ในที่ดินที่มีผู้ซื้อจากการขายทอดตลาด และไม่ยอมออกไปจากที่ดินนั้น มีว่อย่างไร

ตอบ เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีโอนทรัพย์สินให้ผู้ซื้อแล้ว หากมีลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือบริวารอาศัยอยู่แต่ไม่ยอมออกไปจากอสังหาริมทรัพย์ ผู้ซื้อขอให้ศาลออกคำบังคับให้ออกจากอสังหาริมทรัพย์ได้ภายในกำหนดเวลาที่ศาลเห็นสมควรแต่ต้องไม่น้อยกว่า 30 วัน ถ้าลูกหนี้ตามคำพิพากษาและบริวารไม่ปฏิบัติตามคำบังคับ ให้ผู้ซื้อจากการขายทอดตลาดดำเนินการขอให้ศาลตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการ ตามหลักเกณฑ์การบังคับคดีดังกล่าวข้างต้น

ช่องทางแก้ไขปัญหาคืออยู่อาศัย / ที่ทำกิน

ช่องทางแก้ไขปัญหาคืออยู่อาศัย / ที่ทำกิน

ตัวอย่างจดหมายร้องเรียน

ที่.....
.....

วันที่ เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง ...(เรื่องที่ร้องเรียน)

เรียน ...(หน่วยงาน หรือชื่อตำแหน่ง หรือบุคคลที่ต้องการยื่นหนังสือถึง)

สิ่งที่ส่งมาด้วย ...(เอกสารสำคัญที่เป็นหลักฐาน ประกอบการร้องเรียน)

.....(เรื่องราวที่ร้องเรียนโดยย่อและความต้องการที่จะให้ผู้รับ
หนังสือร้องเรียนดำเนินการโดยแยกเป็นประเด็นให้ชัดเจน).....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

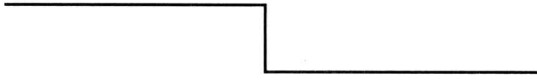
.....(สรุปคำขอให้ดำเนินการ).....

ขอแสดงความนับถือ

.....

(ชื่อ นามสกุล ของผู้ร้องเรียน หรือชื่อชุมชนที่ร้อง)

รายชื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

องค์กร/ สถาบัน/

หน่วยงานรัฐที่ดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ดิน/ที่อยู่อาศัย

1. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

สถานที่ติดต่อ 2044/28-33 ถ.เพชรบุรีตัดใหม่ เขตห้วยขวาง

กรุงเทพฯ 10320

โทรศัพท์ : 0-2718-0911 โทรสาร : 0-2718-0937

อำนาจหน้าที่ พัฒนางค์กรชุมชน สร้างการยอมรับและรับรองสถานภาพ
องค์กรชุมชน การเงิน สินเชื่อและเศรษฐกิจชุมชน พัฒนา
ประชาสังคม และความร่วมมือให้คำปรึกษากฎหมายชุมชน
และรับผิดชอบโครงการบ้านมั่นคง (แก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย
แก่ชุมชนแออัดในเมือง)

2. การเคหะแห่งชาติ

สถานที่ติดต่อ 905 ถ. นวมินทร์ แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ

กรุงเทพฯ 10240

โทรศัพท์ : 0-2374-0411

อำนาจหน้าที่ รับผิดชอบโครงการบ้านเอื้ออาทร (จัดสรรที่อยู่อาศัยให้กับ
ผู้มีรายได้น้อย) จัดทำระบบสาธารณูปโภค ปรับปรุง
สภาพแวดล้อมชุมชน

3. ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย(สจท.)

สถานที่ติดต่อ อาคารสำนักงาน ป.ป.ส. ถนนดินแดง เขตพญาไท
กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐

โทรศัพท์ : 0-2225-6772-4 โทรสาร : 0-225-6775

ฮอตไลน์ สป : 50741 โทรสาร : 50742

อำนาจหน้าที่ สำรองที่ดินของหน่วยงาน 7 หน่วยงาน เพื่อจัดหาที่ดิน
แปลงว่างและนำมาจัดสรรแก่คนจน

4. สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม(สปท.)

สถานที่ติดต่อ เลขที่ 1 ถนนราชดำเนินนอก แขวงบ้านพานถม เขตพระนคร
กรุงเทพฯ 10200

โทรศัพท์ : 0-2282-9004

โทรสาร : 0-2281-0815, 0-2281-5649

เลขที่ 166 ถนนประดิพัทธ์

โทรศัพท์ : 0-2270-0191 โทรสาร : 0-2270-1797(-98)

อำนาจหน้าที่ ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ปรับปรุงสิทธิและการถือครอง
ในที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จัดที่อยู่อาศัยในที่ดินเพื่อ
เกษตรกรรม โดยนำที่ดินของรัฐหรือที่ดินที่รัฐจัดซื้อหรือ

เวนคืนจากเจ้าของที่ดิน ซึ่งมีได้ทำประโยชน์ที่ดินด้วยตนเอง หรือมีที่ดินเกินสิทธิ เพื่อจัดให้แก่เกษตรกรผู้ไม่มีที่ดินของตนเอง หรือเกษตรกรที่มีที่ดินเล็กน้อยไม่เพียงพอแก่การครองชีพ และสถาบันเกษตรกรเข้าซื้อ เข้า หรือเข้าทำประโยชน์

5. คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ(กบร.) สำนักงาน แก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (สปร.)

สถานที่ติดต่อ สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

92 ถ.พหลโยธิน7 สามเสนใน พญาไท กทม. 10400

โทรศัพท์ : 0-2278-8608 โทรสาร : 0-2278-8608

อำนาจหน้าที่ ดำเนินการพิสูจน์สิทธิการครอบครองที่ดินของบุคคลในเขตที่ดินของรัฐ ตรวจสอบที่ดิน กำหนดพิกัดเทียบกับภาพถ่ายทางอากาศ จัดสร้างระวาง คู่มือรอยการครอบครอง แล้วดำเนินการตามประมวลกฎหมายที่ดิน

หน่วยงาน /สภา/องค์กร เกี่ยวกับความยุติธรรม
และสิทธิเสรีภาพของประชาชน

1. กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม

สถานที่ติดต่อ ชั้น 15 อาคารกระทรวงยุติธรรม ถ. แจ้งวัฒนะ

ต. คลองเกลือ อ. ปากเกร็ด จ. นนทบุรี 11120

โทรศัพท์ : 0-2502-8051-8, 0-2502-8086

อำนาจหน้าที่ ส่งเสริมและพัฒนาด้านคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของ
ประชาชนดำเนินการและส่งเสริมการระงับข้อพิพาทในสังคม
ดำเนินการคุ้มครองพยานตามกฎหมาย จัดทำระบบ
มาตรการและดำเนินการช่วยเหลือประชาชนที่ตกเป็นเหยื่อ
อาชญากรรม ส่งเสริมดำเนินการและปฏิบัติการตามแผน
ปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชน

2. สำนักนายกรัฐมนตรี

สถานที่ติดต่อ ทำเนียบรัฐบาล เลขที่ 1 ถนนพิษณุโลก เขตดุสิต

กรุงเทพฯ 10300

โทรศัพท์ : 0-2280-3000

อำนาจหน้าที่ รับเรื่องราวร้องทุกข์ กรณีไม่ได้รับความเป็นธรรมจาก
หน่วยงานในภาครัฐ ข้าราชการ หรือได้รับความเดือดร้อน
จากการดำเนินการ ของหน่วยงานราชการ

3. สำนักงานยุติธรรม ส่วนกลาง /จังหวัด

สถานที่ติดต่อ ถนนแจ้งวัฒนะ ปากเกร็ด นนทบุรี 11120 /ต่างจังหวัด

สำนักงานบังคับคดีหรือเรือนจำจังหวัด

โทรศัพท์ : ส่วนกลาง 0-2502-6500 โทรสาร : 0-2502-6884

อำนาจหน้าที่ การบริการแก่ประชาชน เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม

4. กรมการต่างๆ ของสภาผู้แทน /วุฒิสภา

สถานที่ติดต่อ เลขที่ 4 ถนนอุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

โทรศัพท์ : 0-2244-1000

อำนาจหน้าที่ ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล และหน่วยงานของรัฐ ในการดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล

5. ผู้ตรวจการแผ่นดินรัฐสภา

สถานที่ติดต่อ 1193 อาคารเอ็กซ์ ชั้น 20 ถนนพหลโยธิน สามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์ : 0-2299-0400 หรือ 1676 (ฟรีทั่วประเทศ)

โทรสาร : 0-2299-0484

อำนาจหน้าที่ พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียน กรณีการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้าง

ของหน่วยราชการ หรือการปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

6. สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สถานที่ติดต่อ 422 อาคาร ปปง. ถ.พญาไท(เชิงสะพานหัวช้าง) เขตปทุมวัน
กรุงเทพฯ 10330

โทรศัพท์: 0-2219-2980 โทรสาร 0-2219-2940

อำนาจหน้าที่ ตรวจสอบและรายงานการกระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชน รับเรื่องร้องเรียน ตรวจสอบข้อเท็จจริง คัดกรอง ช่วยเหลือ เยียวยา ผู้ถูกละเมิดฯ ไกล่เกลี่ย ประสานงานเพื่อแก้ไขปัญหาสิทธิมนุษยชน

7. สภากายความ

สถานที่ติดต่อ เลขที่ 7/89 อาคาร 10 ถนนราชดำเนินกลาง แขวงบวรนิเวศ
เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

โทรศัพท์ : 0-2629-1430 , 0-2281-7611 , 1167

อำนาจหน้าที่ ให้ความช่วยเหลือด้านคดีความ รับเรื่องร้องเรียนและดำเนินคดีการละเมิดสิทธิมนุษยชน ไกล่เกลี่ย ระวังข้อพิพาทคดีความ

8. สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน สำนักงานอัยการ ส่วนกลาง/จังหวัด

สถานที่ติดต่อ ส่วนกลาง ถนนรัชดาภิเษก กทม. 10900 /
ต่างจังหวัด สำนักงานอัยการจังหวัด

โทรศัพท์ : 0-2541-2894, 0-2541-2834

อำนาจหน้าที่ ให้คำปรึกษาและแนะนำทางด้านกฎหมายแก่ประชาชน

9. ศาลแพ่ง

สถานที่ติดต่อ ส่วนกลาง สำนักงานศาลยุติธรรม ถนนรัชดาภิเษก กทม. /
ต่างจังหวัด ศาลจังหวัด

โทรศัพท์ : 0-2541-2431 ภายใน 0-2541-2420-9
ต่อ 1220,1221

อำนาจหน้าที่ พิจารณาพิพากษาคดี ไกล่เกลี่ยและระงับข้อพิพาท คຸ້ມครอง
สิทธิเสรีภาพของประชาชน

องค์กรพัฒนาเอกชน

1. คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชนชุมชนแออัด

ผู้ติดต่อ	นายสุทธิพงษ์ ลายทิพย์ ผู้ประสานงาน
สถานที่ติดต่อ	34 ล็อก 6 ถ.อาจณรงค์ คลองเตย กทม. 10110
โทรศัพท์	0-2671-4045-8
โทรสาร	0-2249-5254

2. มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย

ผู้ติดต่อ	นางสาวนพพรรณ พรหมศรี เลขาธิการ
สถานที่ติดต่อ	เลขที่ 463/1 ซ.9 วัดเทพศิลา ถ.รามคำแหง 39 แขวงวังทองหลาง เขตบางกะปิ กทม 10310
โทรศัพท์	0-2718-6472-3
โทรสาร	0-2175-6473

3. กลุ่มปฏิบัติงานนครนเมือง (COPA)

ผู้ติดต่อ	นายหนันทชาติ หนูศรีแก้ว ผู้ประสานงาน
สถานที่ติดต่อ	86 ซอยสมเด็จพระเจ้าพระยา 17 ถ.สมเด็จพระเจ้าพระยา แขวง-เขตคลองสาน กรุงเทพฯ 10600
โทรศัพท์-โทรสาร.	0-2438-8667

4. กลุ่มเพื่อนร่วมงาน

ผู้ติดต่อ นางสาว เป็ลิ่งศรี ตองอ่อน ผู้ประสานงาน
สถานที่ติดต่อ 156/134 โครงการหมู่บ้านริมตอย ม.7 ต.สุเทพ
 อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50200
โทรศัพท์ 0-5381-1003
โทรสาร. 0-5381-1003

5. โครงการพัฒนาชุมชนแออัดภาคใต้

สถานที่ติดต่อ 62 ถ.ศรีสุตา อ.เมือง จ.สงขลา 90000

6. มูลนิธิดวงประกิบ

สถานที่ติดต่อ 34 ลีอศ 6 ถนนอาจณรังค์ แขวง-เขตคลองเตย
 กรุงเทพฯ 10110
โทรศัพท์ 0-2249-3553, 0-2671-4045-8
โทรสาร. 0-2249-5254

7. มูลนิธิศึกษาเอเชีย

ผู้ติดต่อ นายสันติ ย้ำสัน
สถานที่ติดต่อ 100/14-20 เคหะคลองเตย 4 ถ.อาจณรังค์
 คลองเตย กรุงเทพฯ 10110
โทรศัพท์ 0-2249-7567-8
โทรสาร. 0-2249-0050

คู่มือชาวบ้านด้านที่อยู่อาศัย

8. สถาบันการพัฒนาพื้นฐาน

ผู้ติดต่อ	นายสมพงษ์ พัดปุย ผู้อำนวยการ
สถานที่ติดต่อ	100/22 ถ.อาจณรงค์ คลองเตย กรุงเทพฯ 10110
โทรศัพท์	0-2671-6911
โทรสาร.	0-2671-6910

9. มูลนิธิชุมชนไท

ติดต่อ	นางปรีดา คงแป้น กรรมการบริหาร
สถานที่ติดต่อ	2044/18 ถ.เพชรบุรีตัดใหม่ ห้วยขวาง กรุงเทพฯ 10320
โทรศัพท์	0-2716-5610-11
โทรสาร.	0-2716-5612

10. สถาบันวิจัยและพัฒนาชุมชนเมือง

สถานที่ติดต่อ	173 ถ.ราชสีมา เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
โทรศัพท์	0-2280-5040 ต่อ 410, 0-2282-4147, 0-2280-7963
โทรสาร.	0-22807963

11. สถาบันวิจัยและปฏิบัติการสังคม

ผู้ติดต่อ ดร.จำเนียร วรรัตน์ชัยพันธ์ (ประธานสถาบัน)
สถานที่ติดต่อ อาคารสมาคมร่วมกันสร้าง 1770 ซอยลาดพร้าว 101
ถนนลาดพร้าว แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ
กรุงเทพฯ 10240
โทรศัพท์/โทรสาร. 0-2731-4358

12. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาสิทธิผู้หญิง

ผู้ติดต่อ นางประเทือง ช่วยเกลี้ยง (ผู้ประสานงาน)
สถานที่ติดต่อ 1770 ซอยลาดพร้าว 101 ถนนลาดพร้าว แขวงคลองจั่น
เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 1024
โทรศัพท์/โทรสาร. 0-2731-5218

13. ศูนย์พิทักษ์บรมเพื่อพัฒนาถนนเมือง

ผู้ติดต่อ นายสมชาย ช่วยเกลี้ยง (ผู้อำนวยการศูนย์)
สถานที่ติดต่อ 650/653 ซอยนวมินทร์ 26 ถนนนวมินทร์
แขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กรุงเทพฯ 10240
โทรศัพท์/โทรสาร 0-2734-8770

14. มูลนิธิกัญชาบำบัดเพื่อนุชชชาติ (ประเทศไทย)

สถานที่ติดต่อ 555 อาคาร เอสเอสพี ทาวเวอร์ ชั้น 15 ถ.สุขุมวิท 63
แขวงคลองตัน เขตวัฒนา กทม. 10110

โทรศัพท์ 0-2711-6942 โทรสาร 0-2711-6937

เครือข่ายองค์กรชุมชน

1. ชุมชนสหกรณ์เดสทอนชุมชนเมืองแห่งประเทศไทย จำกัด

ผู้ติดต่อ นายวิเชียร สุนทรารักษ์ (ประธาน)

สถานที่ติดต่อ อาคารสมาคมร่วมกันสร้าง ชั้น 3 เลขที่ 1770
ซอยลาดพร้าว 101 ถนนลาดพร้าว แขวงคลองจั่น
เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

โทรศัพท์/โทรสาร 0-2370-2403

2. เครือข่ายผู้หญิงนิคมแอวัตต์ ผู้ติดต่อ นางนงลักษณ์ ปานทอง (กรรมการเครือข่าย)

สถานที่ติดต่อ 1770 ซอยลาดพร้าว 101 ถนนลาดพร้าว แขวงคลองจั่น
เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

โทรศัพท์/โทรสาร 0-2731-5218

3. ชมรมดอนเมือง

ผู้ติดต่อ นายคำพอง มีชัย (ประธานคณะกรรมการชมรมฯ)

สถานที่ติดต่อ 650/653 ซอยนวมินทร์ 26 ถนนนวมินทร์
แขวงคลองกุ่ม เขตบึงกุ่ม กรุงเทพฯ 10240

โทรศัพท์/โทรสาร 0-2734-8770

4. เตรีวบายสลัม 4 ภาค

ผู้ติดต่อ นายจินดา เจริญสุข ประธาน
นางกาญจนา มาลัยหอม เลขานุการ

สถานที่ติดต่อ 400/475 ซ.โรงปูน ถ.เพชรเกษม แขวงบางกะปิ
เขตห้วยขวาง กทม. 10320

โทรศัพท์ 0-2134-0204

โทรสาร. 0-2314-0204

5. เตรีวบายสิทธิที่อยู่อาศัย

ผู้ติดต่อ นางสมศรี สายทอง

ผู้ประสานงาน 01-3435657
อารีย์ เดวิลေးย์ 04-0083590

สถานที่ติดต่อ 179 ถ.มหาชัย ซ.ตรอกพระยาเพชร แขวงบวรนิเวศ
พระนคร กทม 10240

6. เตรีวบายสิ่งแวดล้อมยานนาวา

ผู้ติดต่อ นางสาวลี ศรีละพุก (09-4476112)

สถานที่ติดต่อ 289/144 ซอยโพธิ์เจริญ ถ.เชื้อเพลิง แขวงช่องนนทรี
เขตยานนาวา กรุงเทพฯ 10120

โทรศัพท์ 0-2671-0521

7. เจริญรุ่งเรืององค์กรชุมชนเมืองเชียงใหม่

ผู้ติดต่อ นายประทีป บุญหมั่น
สถานที่ติดต่อ 178/1 ถ.ประชาสัมพันธ์ ต.ช้างคลาน อ.เมือง
จ.เชียงใหม่ 50100
โทรศัพท์ 0-5382-0714
โทรสาร. 0-5382-0714

8. เจริญรุ่งเรืองสิ่งแวดล้อมและที่อยู่อาศัย จ.สงขลา

ผู้ติดต่อ นางใจดี สว่างอารมณ์ ประธานเครือข่าย
สถานที่ติดต่อ 135 ถ.เก้าแสน ต.บ่อยาง อ.เมือง จ.สงขลา 90000

9. เจริญรุ่งเรืองชุมชนผู้ประสบภัยที่ดินสีนาบี

ผู้ติดต่อ นายไมตรี จงไกรจักร
สถานที่ติดต่อ 41 หมู่ 2 ต.บางม่วง อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา 82190
โทรศัพท์ 0-7659-3617
โทรสาร. 0-7659-3570

10. เจริญรุ่งเรืองที่อยู่อาศัยคลองเตย

ผู้ติดต่อ นางสาววันเพ็ญ สิริยงสวัสดิ์
สถานที่ติดต่อ 100/22 ถ.อาจณรงค์ คลองเตย กรุงเทพฯ 10110
โทรศัพท์ 0-2671-6911
โทรสาร. 0-2671-6910

ภาพนอก

สรุปหลักเกณฑ์ การจัดที่ดินของรัฐ เพื่อใช้แก่ประชาชนเช่า ซื้อ หรือ เช่าซื้อ ตามประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497

ที่ดินของรัฐซึ่งไม่มีบุคคลใดมีสิทธิครอบครองและไม่ใช่สาธารณสมบัติของแผ่นดินอันราษฎรใช้ประโยชน์ร่วมกัน ให้อธิบดีมีอำนาจจัดหาผลประโยชน์ ซึ่งรวมถึง ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้เช่า และให้เช่าซื้อได้ ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดโดยกฎกระทรวง แต่การขาย แลกเปลี่ยน และการให้เช่าซื้อที่ดิน ต้องได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรี โดยให้คำนึงถึงการที่จะสงวนที่ดินไว้ให้อนุชนรุ่นหลังด้วย โดยการจัดหาผลประโยชน์ดังกล่าว รัฐมนตรีจะมอบหมายให้ทบวงการเมืองอื่นเป็นผู้จัดหา ผลประโยชน์ สำหรับรัฐ หรือบำรุงท้องถิ่นก็ได้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งสรุปได้ดังนี้คือ

1. การขายที่ดินให้ทำโดยวิธีขายทอดตลาด เว้นแต่ กรณีมีผู้เช่าหรืออาศัยอยู่ในที่ดินนั้นติดต่อกันมาไม่น้อยกว่าห้าปี ให้กระทำโดยวิธีกำหนดราคาขายตามราคาตลาด และเปิดโอกาสให้ผู้เช่า ผู้อาศัยรวมถึงทายาท มีโอกาสซื้อได้ก่อนผู้อื่นหากไม่เป็นที่ตกลงกันจึงให้ทำโดยวิธีการขายทอดตลาด หรือ การที่ดินแก่บุคคลผู้มีส่วนได้เสียหรือได้ช่วยทำประโยชน์ในที่ดินนั้น ให้ทำโดยวิธีกำหนดราคา แต่ถ้ามีหลายคนประสงค์ซื้อที่ดินแปลงเดียวกัน และตกลงกันไม่ได้ ให้ทำโดยวิธีประกวดราคา

2. การแลกเปลี่ยนที่ดิน ให้แลกเปลี่ยนกับที่ดินซึ่งมีราคาใกล้เคียงกัน โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการแลกเปลี่ยน

3. การให้เช่าที่ดิน ให้กำหนดราคาค่าเช่า โดยคำนึงถึงสภาพของท้องที่ประกอบกับทุนที่ได้ลงไปในพื้นที่ดินนั้น กรณีให้เช่าที่ดินสำหรับอยู่อาศัย และมีผู้ประสงค์จะเช่าหลายคนเกินกว่าจำนวนที่ดิน ให้พิจารณาคัดเลือกบุคคลที่มีความจำเป็นและได้รับความเดือดร้อนเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยมากกว่าได้เช่าก่อนตามลำดับ การให้เช่าที่ดินแก่ผู้มีส่วนได้เสียหรือได้ช่วยทำประโยชน์ในที่ดิน ให้กระทำโดยวิธีกำหนดราคาค่าเช่า แต่ถ้ามีหลายคนประสงค์เช่าที่ดินแปลงเดียวกันและตกลงกันไม่ได้ ให้ทำโดยวิธีประกวดราคาค่าเช่า

4. การให้เช่าซื้อที่ดิน ให้กำหนดจำนวนเงินและระยะเวลาการส่งใช้เงินเป็นคราวๆ โดยคำนึงถึงสภาพแห่งท้องที่ประกอบกับทุนที่ได้ลงไปในพื้นที่ดินนั้น ถ้ามีผู้ประสงค์จะเช่าซื้อหลายคนเกินกว่าที่ดิน ให้ดำเนินการเช่าซื้อโดยวิธีจับสลาก เว้นแต่การเช่าซื้อที่ดินสำหรับอยู่อาศัย ให้พิจารณาคัดเลือกบุคคลที่มีความจำเป็นและได้รับความเดือดร้อนเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยมากกว่าได้เช่าซื้อก่อนตามลำดับ

หลักเกณฑ์ การอนุญาตให้ประชาชน ใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ

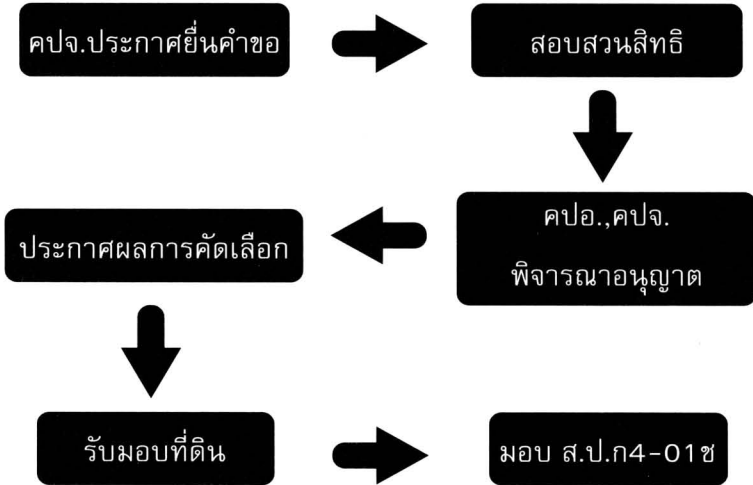
1. พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.2518

การกำหนดเขตที่ดินให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน ให้กำหนดเฉพาะที่ดินที่จะดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เว้นแต่ในกรณีที่จะจำแนกเขตของตำบลหรืออำเภอเป็นหลักก็ได้ โดยให้ดำเนินการกำหนดเขตปฏิรูปที่ดินในเขตท้องที่อำเภอที่มีเกษตรกรผู้ไม่มีที่ดินประกอบเกษตรกรรมเป็นของตนเอง หรือมีที่ดินเล็กน้อยไม่เพียงพอแก่การครองชีพ หรือต้องเช่าที่ดินของผู้อื่นประกอบเกษตรกรรมอยู่เป็นจำนวนมาก ตลอดจนถึงมีผลผลิตต่อไร่ต่ำเป็นเกณฑ์ในการจัดอันดับความสำคัญในการกำหนดเขตก่อนหลัง ในกรณีที่ถือเขตของตำบลหรืออำเภอเป็นเขตปฏิรูปที่ดินนั้นให้หมายถึงเฉพาะที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล

หลักเกณฑ์วิธีการจัดที่ดินชุมชนประเภทที่ดินเพื่ออยู่อาศัย

- จัดให้เกษตรกรและมอบเอกสาร ส.ป.ก.4-01ช ให้เกษตรกรผู้ได้รับการคัดเลือก
- เนื้อที่ดินจัดให้ไม่เกินครอบครัวละ 2 งาน เว้นแต่มีเหตุผลและความจำเป็นให้ซึ่งเป็นอำนาจการพิจารณาของคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด
- ถ้ามีการประกอบกิจการอื่น นอกจากที่อยู่อาศัยต้องขออนุญาตใช้ที่ดินก่อน

การพิจารณาให้ได้รับจัดที่ดินและสิทธิในที่ดิน

การโอนตกทอดมรดกสิทธิ

กรณีการมอบ ส.ป.ก. 4-01ช การโอนตกทอดทางมรดกสิทธิ เป็นไปตามมติ คปก.และหนังสือเวียน

กรณีการทำสัญญาเช่า สัญญาเช่าซื้อ กำหนดไว้ในระเบียบโอนตกทอด

2.ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการตัดเลือกเกษตรกรซึ่งจะมีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.2535 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 3) พ.ศ.2538

1.) เมื่อคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดมีมติเห็นชอบตามที่สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัดเสนอ ให้ดำเนินการจัดเกษตรกรเข้าอยู่อาศัยหรือเข้าทำประโยชน์ในที่ดินตามโครงการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ท้องที่ใด ให้คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดแห่งท้องที่นั้น ประกาศให้เกษตรกรในท้องที่ดังกล่าวยื่นคำร้องขอเข้าทำประโยชน์ในที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามแบบของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ภายในระยะเวลาและสถานที่ที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดกำหนด ระยะเวลาดังกล่าวจะต้องไม่น้อยกว่า 15 วัน ในกรณีที่มีเหตุผลอันสมควรคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดอาจจะประกาศให้ขยายระยะเวลาได้ตามความจำเป็นแต่กำหนดระยะเวลายื่นคำร้องนี้เมื่อรวมแล้วต้องไม่เกิน 90 วัน โดยจะต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับคุณสมบัติของเกษตรกรนั้นๆพร้อมทั้ง กำหนดให้ผู้ยื่นคำร้องนำหลักฐานมาประกอบคำร้องและให้มีแผนที่สังเขปแสดงที่ตั้งที่ดินที่นำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดินไว้ในที่เปิดเผย ณ ศาลากลางจังหวัด สำนักงานปฏิรูปที่ดินจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ หรือกิ่งอำเภอ ที่ทำการกำนันแห่งท้องที่ และที่ชุมชนในท้องที่ซึ่งได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินแห่งละ 1 ฉบับ หรือประกาศทางสื่อมวลชนด้วยก็ได้

ในกรณีที่ที่ดินที่จะจัดให้มีจำกัดและมีเกษตรกรซึ่งเป็นผู้เช่าอยู่ขณะโอนกรรมสิทธิ์เป็นของสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม หรือมีเกษตรกรผู้ได้รับการขึ้นทะเบียนขอรับที่ดินทำกินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามมติคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ครั้งที่ 2/2534 เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2534 ไว้แล้ว ให้ดำเนินการคัดเลือกเกษตรกรดังกล่าวต่อไปโดยไม่ต้องประกาศและสำหรับผู้ซึ่งได้รับการขึ้นทะเบียนไว้แล้วให้ได้รับการยกเว้นการยื่นคำร้องขอเข้าทำประโยชน์

2.) เกษตรกรผู้จะได้รับการพิจารณาคัดเลือกเข้าทำประโยชน์ในที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินได้ต้องหลักเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่ง ต่อไปนี้

- 2.1) เกษตรกรผู้ถือครองที่ดินของรัฐหรือเกษตรกรผู้เช่าที่ดินที่นำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม และเป็นผู้ทำกินในที่ดินนั้น
- 2.2) เกษตรกรผู้ได้รับการขึ้นทะเบียนขอรับที่ดินทำกินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
- 2.3) เกษตรกรอื่นตามที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดกำหนด

3. ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการอนุญาตให้ประชาชนไปใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐ พ.ศ. 2547

- 1.) ที่ดินที่นำมาใช้คือ ที่ดินสาธารณะประโยชน์ประเภท ที่ทำเล

เลี้ยงสัตว์และที่ป่าช้าสาธารณะประโยชน์ ที่ประชาชนเลิกใช้ประโยชน์ร่วมกัน และมีการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (นสล) แล้ว

2.) ให้ศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจน อำเภอ/กิ่งอำเภอ คัดเลือกที่ดินว่างผืนแบ่งแปลง, คัดเลือกบุคคลที่จะอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ที่ดินรวบรวมรายชื่อส่งให้เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดสำนักงานที่ดินจังหวัดสรุปเรื่องราว แล้วจัดประชุมภายใน 15 วันนับแต่วันรับเรื่อง ออกใบอนุญาตครบรอบครัวละไม่เกิน 15 ไร่ ใบอนุญาตมีกำหนดเวลาคราวละ 5 ปี / การต่ออายุใบอนุญาตต้องยื่นก่อนใบอนุญาตครบกำหนด 90 วัน โดยผู้ได้รับอนุญาตต้องเสียค่าตอบแทน(ในอัตราที่ต่ำ) และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด

สรุปเนื้อหาการขอความร่วมมือ กระทรวงมหาดไทย
ในการสนับสนุนการก่อสร้างที่อยู่อาศัย /
ข้อกำหนดผังเมืองรวม / การออกทะเบียนบ้านถาวร /
ระบบไฟฟ้า ประปา ซึ่งกระทรวงการพัฒนาสังคม
และความเป็นคงของมนุษย์ มีไปยังกระทรวงมหาดไทย

1. ระหว่างรอการแก้ไขกฎกระทรวงฉบับที่ 55 (เรื่องความกว้างของอาคาร, พื้นที่ภายในอาคาร, ที่ว่างภายในอาคารและที่ว่างด้านหน้าและแนวอาคารระยะห่างของอาคาร) ขอให้กระทรวงมหาดไทย โดยกรมโยธาธิการและผังเมือง อนุญาตให้โครงการบ้านมั่นคงและโครงการบ้านเอื้ออาทรดำเนินการก่อสร้างไปได้ก่อน โดยหน่วยงานเจ้าของโครงการเป็นผู้รับรองแบบและการก่อสร้าง
2. ขอให้พิจารณาผ่อนผันการใช้ประโยชน์ที่ดินซึ่งกำหนดสัดส่วนการใช้ให้สามารถจัดสร้างที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยในบริเวณพื้นที่ที่ไม่ได้กำหนดไว้เป็นที่ดินประเภทที่อยู่อาศัย
3. ขอให้สนับสนุนการออกทะเบียนบ้านถาวรให้แก่ชุมชนที่มีการดำเนินการภายใต้โครงการบ้านมั่นคง เพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญในการติดตั้งมิเตอร์ไฟฟ้า ประปา และการเข้ารับการศึกษาของเด็กและเยาวชน

4. ขอให้การไฟฟ้านครหลวง การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค การประปานครหลวง การประปาส่วนภูมิภาคและระบบประปาท้องถิ่น สนับสนุนลงทุน การขยายเขตการให้บริการและการเชื่อมต่อระบบไฟฟ้า ประปา มายัง โครงการบ้านเอื้ออาทร และโครงการบ้านมั่นคง โดยขอรับการจัดสรรงบประมาณประจำปีของรัฐบาลซึ่งกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ จะขออนโยบาย สนับสนุนจากรัฐบาลอีกทางหนึ่ง และอัตราค่ากระแสไฟฟ้า ค่าน้ำประปา ขอให้คิดในอัตราสำหรับผู้มีรายได้น้อย *กรณีดังกล่าว การไฟฟ้านครหลวง และการประปานครหลวงได้มีหนังสือถึงผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร*

หมายเหตุ* การไฟฟ้านครหลวง และการประปานครหลวง ได้มีหนังสือถึงผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ยืนยันว่า อนุโลมให้ผู้อยู่อาศัยในโครงการบ้านมั่นคง ติดตั้งมิเตอร์ไฟฟ้า และประปาถาวรในอัตราปกติเหมือนประชาชนทั่วไป

สรุปหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือกรณีภัยพิบัติ (ไฟไหม้, น้ำท่วม, พายุ, ภัยแล้ง, ฯลฯ)

**ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินอุดหนุนการเพื่อบรรเทาความเดือดร้อน
ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2546 หมวด 3 การให้ความช่วยเหลือ
ผู้ประสบภัยพิบัติ**

หลักเกณฑ์

- 1) เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าของผู้ประสบภัยพิบัติ (ไม่ได้มุ่งหมายจะชดใช้ความเสียหาย)
- 2) ต้องมีการประกาศให้เป็นภัยพิบัติฉุกเฉินตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด
- 3) ต้องกำหนดพื้นที่ที่เกิดภัยพิบัติและระยะเวลาของการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติให้เป็นไปตามวิธีการและเงื่อนไขที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกำหนด โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง
- 4) การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ
 - 4.1) ในกรุงเทพมหานคร อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อนุมัติจ่ายเงินทดรองราชการ ถ้าไม่เพียงพอขอรับการสนับสนุนจากสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทยและเลขาธิการสำนักนายกรัฐมนตรี ตามลำดับ
 - 4.2) ในอำเภอหรือกิ่งอำเภอ หรือจังหวัดอื่น ให้มีคณะกรรมการพิจารณาให้ความช่วยเหลือประจำอำเภอหรือกิ่งอำเภอ หรือ

จังหวัด(กชภอ. หรือ กชภกอ. หรือ กชภพ.)ทำหน้าที่
สำรวจความเสียหายและพิจารณาช่วยเหลือตามหลักเกณฑ์
และวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด

5) การจ่ายเงินช่วยเหลือเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลัง
กำหนด หากจำเป็นต้องจ่ายนอกเหนือหลักเกณฑ์ต้องขออนุมัติจากกระทรวง
การคลังก่อน

*** สรุปหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย
พิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2546**

5.1) ด้านการช่วยเหลือผู้ประสบภัย ให้ดำเนินการช่วยเหลือเป็นสิ่ง
ของหรือจ่ายเป็นเงินโดยคำนึงถึงสภาพและเหตุการณ์ตามความเหมาะสมดังนี้

- 5.1.1) ค่าอาหารจัดเลี้ยง หรือแจกจ่ายข้าวสาร อาหารแห้ง
และเครื่องกระป๋องคนละไม่เกิน 50 บาทต่อวัน
- 5.1.2) ค่าเครื่องครัวและอุปกรณ์ในการประกอบอาหาร
เท่าที่จ่ายจริงครบครัวละไม่เกิน 3,500 บาท
- 5.1.3) ค่าจัดซื้อหรือจัดหาผ้าสำหรับบริโภคและใช้สอย
ในที่อยู่อาศัย เท่าที่จ่ายจริงตามความจำเป็น
จนกว่าเหตุการณ์ประสบภัยพิบัติจะเข้าสู่ภาวะปกติ
- 5.1.4) ค่าวัสดุซ่อมแซมที่อยู่อาศัยประจำ ซึ่งผู้ประสบภัย
พิบัติเป็นเจ้าของที่ได้รับความเสียหายบางส่วนและ
ที่อยู่อาศัยของพระภิกษุสามเณรในวัดที่ได้รับ

- ความเสียหายบางส่วนเท่าที่จ่ายจริงหลังจะไม่เกิน 20,000 บาท
- 5.1.5) ค่าวัสดุก่อสร้างที่อยู่อาศัยประจำ ซึ่งผู้ประสภภัยพิบัติเป็นเจ้าของที่ได้รับความเสียหายทั้งหลังเท่าที่จ่ายจริง ครอบครัวยุ่ไม่เกิน 30,000 บาท
- 5.1.6) ค่าวัสดุซ่อมแซมยู่ยู่ยู่ยู่ โรงเรือนสำหรับเก็บพืชผลและคอกสัตว์ที่ได้รับความเสียหายบางส่วน เท่าที่จ่ายจริงครอบครัวยุ่ไม่เกิน 3,000 บาท
- 5.1.7) ค่าวัสดุสร้างยู่ยู่ยู่ยู่ โรงเรือนสำหรับเก็บพืชผลและคอกสัตว์ที่ได้รับความเสียหายทั้งหลังเท่าที่จ่ายจริง ครอบครัวยุ่ไม่เกิน 8,000 บาท
- 5.1.8) ค่าอุปกรณ์แสงสว่างในที่อยู่อาศัยแทนของเดิมเท่าที่จ่ายจริงครอบครัวยุ่ไม่เกิน 200 บาท
- 5.1.9) กรณีต้องเช่าที่พักให้ผู้ประสภภัย ให้จ่ายค่าเช่าที่พักระยะเวลาไม่เกิน 7 วันเท่าที่จ่ายจริง ในอัตราคนละไม่เกิน 100 บาทต่อวัน
- 5.1.10) กรณีผู้ประสภภัยพิบัติเข้าบ้านเรือนของผู้อื่นและบ้านเช่าเสียหายจากภัยพิบัติทั้งหลังหรือเสียหายบางส่วนจนอยู่อาศัยไม่ได้ ให้ช่วยเหลือเป็นค่าเช่าบ้านแก่ผู้ประสภภัยพิบัติเท่าที่จ่ายจริงในอัตราครอบครัวยุ่ไม่เกินเดือนละ 1,500 บาทเป็น

เวลาไม่เกิน 2 เดือน

- 5.1.11) ค่าดัดแปลงสถานที่สำหรับเป็นที่พักชั่วคราว เท่าที่จ่ายจริงครอบคลุมระยะเวลาไม่เกิน 2,000 บาทหรือค่าสร้างที่พักชั่วคราวเท่าที่จ่ายจริงครอบคลุมระยะเวลาไม่เกิน 4,000 บาท หรือค่าผ้าใบหรือผ้าพลาสติกหรือวัสดุอื่นๆ สำหรับกันแดดกันฝนและป้องกันอุทกภัยเท่าที่จ่ายจริง ครอบคลุมระยะเวลาไม่เกิน 800 บาท
- 5.1.12) ค่าใช้จ่ายในการจัดสาธารณูปโภคในที่พักชั่วคราว
- (1) ค่าไฟฟ้า ให้เป็นไปตามที่การไฟฟ้านครหลวงหรือการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจะเรียกเก็บสำหรับกรณีที่ต้องที่นั้นไม่มีไฟฟ้า ให้จัดอุปกรณ์แสงสว่างอื่นๆ ทดแทนได้เท่าที่จ่ายจริงตามความจำเป็น
 - (2) จัดหาน้ำบริโภคและใช้สอย จากหน่วยงานที่จังหวัดและอำเภอมีอยู่ เช่น การประปาส่วนภูมิภาค การประปานครหลวงหน่วยดับเพลิงเทศบาลเป็นต้น หรือจัดซื้ออุปกรณ์บรรจุน้ำตามความจำเป็นของจำนวนผู้ประสภภัยพิบัติ รวมทั้งการจัดซื้อเพื่อบริโภคใช้สอย เท่าที่จ่ายจริงตามความจำเป็น
 - (3) จัดสร้างห้องน้ำ 1 ที่ต่อ 10 คนเท่าที่จ่ายจริงเฉลี่ยที่ละไม่เกิน 1,500 บาท

หลักเกณฑ์การขออนุญาตปลูกสร้างอาคาร
ล่วงล้ำเข้าไปเหนือน้ำ ในน้ำ ของแม่น้ำ ลำคลอง
บึง อ่างเก็บน้ำ ทะเลสาบ
อันเป็นทางสัญจรของประชาชนหรือที่ประชาชนใช้ร่วมกัน
(ตามมาตรา 117 แห่ง พ.ร.บ.การเดินเรือในน่านน้ำไทย
ประกอบกฎกระทรวงฉบับที่ 64 (พ.ศ. 2537))

เจ้าท่า (อธิบดีกรมเจ้าท่าหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผู้รับมอบอำนาจ) มีอำนาจในการอนุญาตให้ปลูกสร้างอาคารล่วงล้ำเข้าไปเหนือน้ำ ใน น้ำของแม่น้ำ ลำคลอง บึงอ่างเก็บน้ำ ทะเลสาบ อันเป็นทางสัญจรของ ประชาชนหรือที่ประชาชนใช้ร่วมกัน ทั้งนี้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ที่กำหนดในกฎกระทรวงฉบับที่ 64 (พ.ศ. 2537) ซึ่งมีผลบังคับใช้ 24 สิงหาคม พ.ศ.2537สรุปได้ดังนี้คือ

1. ผู้รับอนุญาตต้องเสียค่าตอบแทนเป็นรายปีทุกปี ตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้
 - 1.1 ถ้าผู้รับอนุญาตปลูกสร้างอาคารหรือสิ่งอื่น ล่วงล้ำแม่น้ำ ก่อนวันที่กฎกระทรวงมีผลบังคับใช้ ให้เสียค่าตอบแทนภายใน 60 วันนับแต่ กฎกระทรวงใช้บังคับสำหรับปีแรก และปีต่อไปให้เสียไม่เกินวันครบกำหนด รอบปีนับแต่วันเสียค่าตอบแทนปีแรก

1.2 ผู้รับอนุญาตปลูกสร้างอาคารหรือสิ่งอื่นใดล่วงล้ำลำแม่น้ำ หลังวันที่กฎกระทรวงมีผลใช้บังคับ ให้เสียค่าตอบแทนในวันที่ได้รับอนุญาต และปีต่อไปให้เสียค่าตอบแทนไม่เกินวันที่ครบกำหนดรอบปีนับแต่วันดังกล่าว ทั้งนี้ให้ใช้แบบยื่นคำขอเสียค่าตอบแทนเป็นรายปี ที่อธิบดีกรมเจ้าท่า กำหนด โดยยื่นคำขอต่อกรุงเทพมหานคร, สำนักงานเขต, เทศบาล, องค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แล้วแต่กรณี ที่อาคารหรือสิ่งอื่นใดตั้งอยู่ในเขต

อัตราค่าตอบแทนสำหรับที่พักอาศัย สะพานทางเดิน ได้รับการลดหย่อนค่าตอบแทนให้เสียค่าตอบแทน รายปี 5 บาทต่อตารางเมตร (จากกรณีทั่วไปคือ 50-300 บาท)

แต่หากอาคารหรือสิ่งอื่นใดถูกปลูกสร้างขึ้นโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือไม่เป็นไปตามที่ได้รับอนุญาต ต้องเสียค่าตอบแทนเป็น 3 เท่าของอัตราปกติ

มติกรม. (8 เมษายน 2546)
การออกเลขที่บ้านชั่วคราวให้กับผู้บุกรุกในเขตที่ดิน
ของการรถไฟแห่งประเทศไทย

คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติและให้ดำเนินการต่อไปได้ตามมติคณะกรรมการกฤษฎีกาเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๖ ที่มีมติเกี่ยวกับการออกเลขที่บ้านชั่วคราวให้กับผู้บุกรุกในเขตที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทย ดังนี้ (๑) ให้กระทรวงมหาดไทย (สำนักทะเบียนกลาง) ดำเนินการเพิ่มเติมข้อความในแบบพิมพ์ทะเบียนบ้านชั่วคราว เพื่อให้มีความหมายทำนองว่าทะเบียนบ้านชั่วคราว “เป็นเอกสารเพื่อตรวจสอบทางทะเบียนเท่านั้น ไม่ก่อให้เกิดสิทธิใด ๆ ในที่ดิน” เพื่อให้ผู้ได้รับทะเบียนบ้านชั่วคราวเข้าใจถึงสิทธิและฐานะของตนเอง ตลอดจนหน่วยงานของรัฐที่จะให้บริการจะได้พิจารณาใช้ดุลยพินิจให้เหมาะสมต่อไป (๒) ให้คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กบร.) พิจารณากำหนดมาตรการให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการตรวจสอบและวางมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐต่อไป ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรีเห็นว่า การป้องกันและแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ ถือเป็นหน้าที่ของส่วนราชการรัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานของรัฐที่มีที่ดินอยู่ในความครอบครอง จะต้องหมั่นตรวจสอบดูแลที่ดินของตนเองอยู่เสมอ และดำเนินการใด ๆ ตามอำนาจหน้าที่ เพื่อมิให้เกิดปัญหาการบุกรุกที่ดิน [๐๘/๐๔/๒๕๔๖]

รายชื่อกฎหมาย, กฎ, มติ ครม. ,ประกาศ ,ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่ดินและที่อยู่อาศัย

1. ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497
2. พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม พ.ศ. 2518
3. พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456
4. พระราชบัญญัติการเคหะแห่งชาติ พ.ศ.2537
5. พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518
6. พระราชบัญญัติจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2522
7. พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522
8. ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 44 (พ.ศ.2502)
9. พระราชบัญญัติโบราณสถานโบราณวัตถุ พ.ศ. 2508
10. กฎกระทรวง ฉบับที่ 34 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456
11. มติ ครม. ว่าด้วยเรื่องทะเบียนบ้าน (8 เม.ย. 2546)
12. ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการอนุญาตให้ประชาชนใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐ พ.ศ. 2547
13. ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2546 หมวด 3 การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) เป็น องค์กรอิสระที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๙๙ และมาตรา ๒๐๐ และพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๒ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประกอบด้วย ประธานกรรมการ และกรรมการ ๑๐ คน ซึ่งวุฒิสภาเป็นผู้คัดเลือกตามรายชื่อที่คณะกรรมการสรรหาได้คัดเลือกนำเสนอ มีวาระการดำรงตำแหน่ง ๖ ปี และดำรงตำแหน่งเพียงวาระเดียว และมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- ส่งเสริมการเคารพและปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ
- ตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรืออันไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและเสนอมาตรการการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่กระทำ หรือละเลยการกระทำดังกล่าวเพื่อดำเนินการในกรณีที่ปรากฏว่าไม่มีการดำเนินการตามที่เสนอให้รายงานต่อรัฐสภาเพื่อดำเนิน

การต่อไป

คู่มือชาวบ้านด้านที่อยู่อาศัย

- เสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือ ข้อบังคับต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรีเพื่อส่งเสริมและคุ้มครอง สิทธิมนุษยชน
- ส่งเสริมการศึกษา วิจัย และเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน
- ส่งเสริมความร่วมมือและประสานงานระหว่างหน่วยราชการ องค์กร เอกชน และองค์กรอื่นในด้านสิทธิมนุษยชน
- ส่งเสริมการศึกษา วิจัย และเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน
- จัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชน ภายในประเทศเสนอต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และเปิดเผย ต่อสาธารณชน
- ประเมินผลและจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีเสนอ ต่อรัฐสภา
- เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภาในกรณีที่ประเทศไทย จะเข้าเป็นภาคีสถิติสัญญาเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครอง สิทธิมนุษยชน

คำอธิบายความหมายของเครื่องหมาย

- รูปทรงดอกบัว** คือ ความมีคุณธรรม ความเอื้ออาทรระหว่างเพื่อนมนุษย์อันเป็นจริยวัตรอันดีงามของคนไทย
- รูปคนล้อมเป็นวงกลม** คือ การสร้างพลังความร่วมมือกับทุกภาคส่วนสังคม เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนให้เป็นส่วนสำคัญในกระบวนการพัฒนาประเทศ
- รูปมือ** คือ การร่วมมือกับทุกภาคส่วนของสังคมทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ ในการโอบอุ้มคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ด้วยหลักแห่งความเสมอภาค และภราดรภาพ
- สีน้ำเงิน** คือ สีของความเชื่อมั่นของประชาชนและทุกภาคส่วนของสังคม
- คือ ความมุ่งมั่น อดทนในการทำงานเพื่อประชาชน
- คือ ความสามัคคี และการประสานพลังอย่างหนักแน่นจากทุกภาคส่วนของสังคม เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(พ.ศ. ๒๕๔๔-๒๕๕๐)

๑. ศาสตราจารย์เสน่ห์	จามริก	ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จรัส	ดิษฐาอภิชัย	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๓. คุณหญิงจันทน์	สันตะบุตร	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๔. นางสาวนัยนา	สุภาพัง	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๕. ศาสตราจารย์เกียรติคุณ	ประดิษฐ์ เจริญไทยทวี	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๖. นายวสันต์	พานิช	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๗. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุทิน	นพเกตุ	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๘. นางสุณี	ไชยรส	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๙. นายสุรสิทธิ์	โกศลนาวัน	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๑๐. คุณหญิงอัมพร	มีศุข	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๑๑. นางสาวอาภา	วงศ์สังข์	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คำสั่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ที่ /๒๕๔๙

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการด้านสิทธิที่อยู่อาศัย

อนุสนธิคำสั่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่ ๘๘/๒๕๔๗ ลงวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ แต่งตั้งคณะกรรมการด้านสิทธิที่อยู่อาศัย นั้น

เพื่อให้การดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติใน เรื่องที่มีผลกระทบด้านสิทธิที่อยู่อาศัยและสิทธิเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ (๙) แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และมติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในการประชุมครั้งที่ ๗/๒๕๔๙ เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๙ จึงมีคำสั่งดังนี้

๑. ยกเลิกคำสั่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่ ๘๘/๒๕๔๗ ลงวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการด้านสิทธิที่อยู่อาศัย

๒. แต่งตั้งคณะกรรมการด้านสิทธิที่อยู่อาศัย โดยมีองค์ประกอบและ อำนาจหน้าที่ ดังนี้

๒.๑ องค์ประกอบ

๒.๑.๑ นายบรรเจ็ด ลิงคะเนติ

ที่ปรึกษา

- ๒.๑.๒ นางสาวนาลินี ศรีภักดิ์กุล ที่ปรึกษา
- ๒.๑.๓ นางสาวอาภร วงษ์สังข์ ประธานอนุกรรมการ
- ๒.๑.๔ นายบัณฑิต อ่อนดำ อนุกรรมการ
- ๒.๑.๕ นางบรรณโคภิชญ์ เมฆวิชัย อนุกรรมการ
- ๒.๑.๖ นายสุทธิพงษ์ ลายทิพย์ อนุกรรมการ
- ๒.๑.๗ นางสมศรี สายทอง อนุกรรมการ
- ๒.๑.๘ นายสุทิน บรมเจต อนุกรรมการ
- ๒.๑.๙ นางสาววราภรณ์ เอี่ยมวิจารณ์ อนุกรรมการ
- ๒.๑.๑๐ เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการ
สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เลขานุการ
- ๒.๑.๑๑ เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการ
สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ผู้ช่วยเลขานุการ

๒.๒ อำนาจหน้าที่

- ๒.๒.๑ ให้มีอำนาจหน้าที่ตาม มาตรา ๑๕ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจข้างต้น ดังนี้
- (๑) ส่งเสริมการเคารพและการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชน
 - (๒) ตรวจสอบการกระทำที่ละเมิดสิทธิมนุษยชน และเสนอมาตรการการแก้ไข
 - (๓) เสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงเชิงนโยบาย

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

- (๔) ส่งเสริมการศึกษา การวิจัย และการเผยแพร่
ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน
- (๖) ส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงาน
ภาคีในด้านสิทธิมนุษยชน

- ๒.๒.๒ ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ตามหมวดสาม
แห่งพระราชบัญญัติ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน
แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒
- ๒.๒.๓ ประสานงานกับคณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้อง และ
หรือสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน
แห่งชาติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจ
- ๒.๒.๔ สรุปรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงานตาม
ภารกิจข้างต้น ตลอดจนเสนอผลการดำเนินการ
ตามข้อ (๒) ข้อ (๓) และข้อ ๒.๒.๒ ต่อคณะ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเพื่อพิจารณา
- ๒.๒.๕ ดำเนินการอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษย-
ชนแห่งชาติมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๔

(นายเสน่ห์ จามริก)

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

“สิทธิมนุษยชน : ตักดีตรี่ความเป็นมนุษย์”

- คือ คุณค่าของคน
- คือ ตัวตนบนศักดิ์ศรี
- คือ ความหมายบรรดามี
- คือ วิถีความเป็นคน...
- คือ ความงามของชีวิต
- คือ เรื่องสิทธิในแห่งหน
- คือ ความจริงทุกชั้นชน
- คือ สิ่งข้ามพ้น เขตกัน นา นา...

นิติ'กุล

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

422 ถนนพญาไท (เชิงสะพานหัวช้าง) เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330
ตู้ ปณ. 400 ปณจ. รongเมือง กรุงเทพฯ โทรศัพท์ 0 2 2192983 โทรสาร 0 2 2192983 สายด่วน 1377
E-mail : promotenetwork@nhrc.or.th Website : <http://www.chrc.or.th>